

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN TUTUMLARI
İLE NARSİZM VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cemile YABANCI

BURSA

2019

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN TUTUMLARI
İLE NARSİZM VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cemile YABANCI

Danışman

Doç. Dr. Figen AKÇA

BURSA

2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Cemile YABANCI

07/01/2019

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Cemile YABANCI

Danışman

Doç. Dr. Figen AKÇA

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Başkanı

Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU

**EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU**

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 01/02/2018

Tez Başlığı / Konusu: Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 72 sayfalık kısmına ilişkin, 04/01/2019 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)' aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 15 'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

01.02.18
P.Y.

Adı Soyadı: Cemile YABANCI
Öğrenci No: 801522012
Anabilim Dalı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD
Programı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Statüsü: Y.Lisans Doktora

**Danışman
(Adı, Soyad, Tarih)**

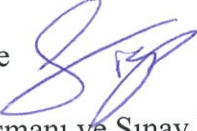
* Turnitin programına Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

T.C.

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,**

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda 801522012 numara ile kayıtlı Cemile YABANCI' nın hazırladığı "Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 31/1/2019 günü 13.00-14.30 saatleri arasında yapılmış, sorular sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (**başarılı/başarısız**) olduğuna (**oybirliği/oy çokluğu**) ile karar verilmiştir.

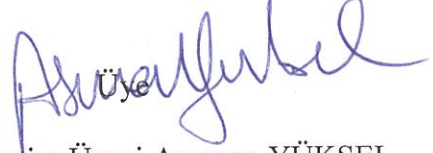
Üye

(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Doç Dr. Figen AKÇA

Uludağ Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Asuman YÜKSEL

Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğretim Üyesi Ezgi ÖZEKE KOCABAŞ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Önsöz

Araştırmam boyunca bana seçme özgürlüğü tanıyıp en çok çalışmak istediğim konuyu seçmem konusunda teşvik edici olan, bilgisi, deneyimi, sabrı ve anlayışıyla bana daima destek ve yardımlarını sunan kıymetli hocam ve tez danışanım Doç. Dr. Figen AKÇA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Koşulsuz sevgisi ve merhametiyle daima yanımda olan ve beni destekleyen annem Şadiye YABANCI'ya, kendimi geliştirmem konusunda her zaman beni cesaretlendiren babam Hüseyin YABANCI'ya ve desteğini arkamda hissettiğim kardeşim Bilal YABANCI'ya da teşekkür ediyorum. Ayrıca tez sürecinde benden bir adım önde giden ve bilgisini benimle paylaşmaktan çekinmeyip sorularımı sabırla yanıtlayan sınıf arkadaşım Emrah ULUTAŞ'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, araştırma sürecinde bazen yoğun çalışma tempomdan dolayı ihmal ettiğim arkadaşlarıma ve akrabalarıma da anlayışları ve destekleri için teşekkür ederim.

Cemile YABANCI

Özet

Yazar	:Cemile YABANCI
Üniversite	:Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı	:Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	:Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
Tezin Niteliği	:Yüksek Lisans Tezi
Sayfa sayısı	:xv+105
Mezuniyet Tarihi	:
Tez	:Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları İle Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Danışmanı	:Doç Dr. Figen AKÇA

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN TUTUMLARI İLE NARSİSİZM VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın temel amacı lise öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutumları ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasında anlamı bir ilişki olup olmadığını incelemektir. Ayrıca sosyal medyaya ilişkin tutum ile narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek de araştırmanın amaçlarındandır. Araştırmaya 2017- 2018 eğitim öğretim yılında İstanbul'daki 7 farklı lisede öğrenim gören 617 öğrenci katılmıştır. İlişkisel tarama modeli esas alınarak yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak 'Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ)', 'Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)' ve 'UCLA Yalnızlık Ölçeği (UYÖ)' ve araştırmacı tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (22.0 versiyonu) programına aktarılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın amacı ve soruları doğrultusunda analizler yapılırken; ilişkisiz örneklem için T-testi, tek yönlü

varyans analizi (ANOVA), Pearson Momentler Çarpımı Korelayonu, Spearman Sıra Farkları Korelasyonu ve Çoklu Regresyon Analizi teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; sosyal medya tutumu ile narsisizm arasında pozitif yönde, sosyal medya tutumu ile yalnızlık düzeyi arasında negatif yönde ve yalnızlık ile narsisizm düzeyi arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca narsisizm düzeyinin; sınıf düzeyi, aile gelir durumu, akademik başarı değişkenlerine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sosyal medya tutum düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği bulunurken, yalnızlık düzeyinin okul türü, sınıf düzeyi, aile gelir durumu, akademik başarı değişkenlerine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Araştırmada son olarak narsisizm ve yalnızlık düzeyinin, sosyal medya tutumundaki değişime olan katkıları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, narsisizm ve yalnızlık düzeyinin sosyal medyaya yönelik tutum düzeyinin %6'sını açıkladığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Sosyal medya tutumu, narsisizm, yalnızlık.

Abstract

Author :Cemile YABANCI
University :Uludag University
Field :Department of Educational Sciences
Branch :Division of Guidance and Psychological Counselling
Degree Awarded :Master of Science
Page Number :xv+105
Degree Date :
Thesis :An Investigation of High School Students' Social Media Attitudes
and Its Relationship between their Narcissism and Loneliness Levels
Supervisor :Doç Dr. Figen AKÇA

AN INVESTIGATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' SOCIAL MEDIA ATTITUDES AND ITS RELATIONSHIP BETWEEN THEIR NARCISSISM AND LONELINESS LEVELS

The main aim of this research is to determine whether there is a meaningful correlation of high school students' social media attitudes with their narcissism and loneliness levels. It is also aimed to determine the relationship between their social media attitudes with their narcissism and loneliness levels according to the variables such as gender, class level, school type. 617 students who were studying at 7 different high schools in Istanbul in 2017-2018 academic year participated in the research. In this study which is conducted on the basis of the relational screening model, 'Social Media Attitude Scale', 'Narcissistic Personality Scale', 'UCLA Loneliness Scale' and 'Personal Information Form' prepared by the researcher were used as data collection tools. The data obtained in the study were analyzed by transferring it to the SPSS (version 22.0) program. While analyzes were made in line with the purpose and questions of the research; T-test for unrelated samples, one way variance analysis (ANOVA),

Pearson Moments Multiplication Correlation, Spearman Row Correlation and Multiple Regression Analysis techniques were used to analyze data.

As a result of the research, social media and narcissism were found to be significantly correlated in the positive direction, social media and loneliness were significantly correlated in the negative direction, narcissism and loneliness were significantly correlated in the negative direction. Additionally, narcissism level differs according to grade level, family income status, academic achievement. Social media attitude differs according to gender. Loneliness level differs according to school type, class level, family income status, academic achievement. As a result of the analyses, it was seen that narcissism and loneliness explained 6% of the social media attitude.

Keywords: Social media, narcissism, loneliness.

İçindekiler

	Sayfa No
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI.....	ii
TEZ ONAY SAYFASI	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
1. Bölüm: Giriş.....	1
1.1. Problem durumu	1
1.2. Araştırma Soruları	2
1.3. Amaç.....	2
1.4. Önem	3
1.5. Varsayımlar	3
1.6. Sınırlılıklar.....	4
1.7. Tanımlar.....	4
2. Bölüm: Literatür.....	6
2.1. İnternet ve Sosyal Medya	6
2.1.1. İnternet.	6
2.1.2. Web 1.0, web 2.0 ve web 3.0.	6
2.1.3. Sosyal medya.	7
2.1.4. Sosyal medya kullanım amaçları.	8
2.1.5. Sosyal Medyanın Etkileri.....	9
2.1.6. Ergenler ve Sosyal Medya.	10
2.1.7. Sosyal Medya Çeşitleri.	11
2.2. Narsisizm	14
2.2.1. Narsisizm kavramı ve gelişimi.....	14
2.2.2. Narsisizm türleri.....	18
2.2.3. Ergenlerde Narsisizm.....	19
2.3. Yalnızlık	20
2.3.1. Yalnızlığın tanımı ve yalnız insanların özellikleri.....	21

2.3.2. Yalnızlık türleri	22
2.3.3. Ergenlik ve yalnızlık	22
2.4.1. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ile ilgili Yurtdışında ve Türkiye’ de Yapılmış Araştırmalar	23
2.4.2. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ve Narsisizm Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Yurtdışında ve Türkiye’ de Yapılmış Araştırmalar	25
2.4.3. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ve Yalnızlık Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Yurtdışında ve Türkiye’ de Yapılmış Araştırmalar	28
3. Bölüm: Yöntem.....	30
3.1. Araştırma Modeli.....	30
3.2. Çalışma Grubu	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34
3.3.1. Kişisel bilgi formu.	34
3.3.2. Sosyal medya tutum ölçeği.	35
3.3.3. Narsistik kişilik envanteri.	36
3.3.4. UCLA yalnızlık ölçeği.	37
3.4.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	38
4. Bölüm: Bulgular.....	39
4.1. Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Normallik Analizi Sonuçları	39
4.2. Sosyal Medya Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Ölçeklerinden Alınan Puanlara İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar.....	40
4.3. Narsisizm Düzeyinde Cinsiyet, Okul Türü, Sınıf Düzeyi, Aile Gelir Durumu ve Akademik Başarı Düzeyine Bağlı Farklılıklar	41
4.4.Sosyal Medyaya Yönelik Tutum Düzeyinde Cinsiyet, Okul Türü, Sınıf Düzeyi, Aile Gelir Durumu ve Akademik Başarı Düzeyine Bağlı Farklılıklar	47
4.5.Yalnızlık Düzeyinde Cinsiyet, Okul Türü, Sınıf Düzeyi, Aile Gelir Durumu ve Akademik Başarı Düzeyine Bağlı Farklılıklar.....	51
4.6.Sosyal Medyaya Yönelik Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	58
4.7.Narsisizm ve Yalnızlık Düzeylerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumun Yordanmasına Yaptıkları Katkılarına İlişkin Bulgular	60
5. Bölüm: Tartışma ve Öneriler	61
5.1. Tartışma	61
5.1.1. Narsisizm düzeyi ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklara yönelik bulguların değerlendirilmesi.	61
5.1.2. Sosyal medya tutumu ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklara yönelik bulguların değerlendirilmesi.	63

5.1.3. Yalnızlık düzeyi ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklara yönelik bulguların değerlendirilmesi	65
5.1.4. Sosyal medya tutumu ile narsisizm ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik bulguların değerlendirilmesi	68
5.1.5. Narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin sosyal medyaya tutumunun yordanmasına yaptıkları katkılara ilişkin bulguların değerlendirilmesi	69
5.2. Öneriler	70
Kaynakça	73
Ekler	95
Ek 1	95
Ek 2	97
Ek 3	99
Ek 4	101
Ek 5	103
Öz Geçmiş	104

Tablolar Listesi

Tablo	Sayfa
1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri.....	31
2. Ölçeklere İlişkin Normallik Testi Sonuçları.....	39
3. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler	40
4. Ölçeklerden Alınan Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar	41
5. Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Narsisizm Düzeylerine İlişkin T-Testi Sonuçları	41
6. Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyansa Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	42
7. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	43
8. Narsisizm Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları.....	44
9. Öğrencilerin Aile Gelir Durumlarına Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları.....	44
10. Narsisizm Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları	45
11. Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına.... İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	46
12. Narsisizm Puanlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları	46
13. Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerine İlişkin T-Testi Sonuçları	47
14. Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	48

15. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	49
16. Öğrencilerin Aile Gelir Durumlarına Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları	50
17. Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	50
18. Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin T-Testi Sonuçları	51
19. Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	52
20. Yalnızlık Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek İçin Yapılan LSD Testi Sonuçları.....	53
21. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	54
22. Yalnızlık Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları	55
23. Öğrencilerin Aile Gelir Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	55
24. Yalnızlık Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları	56
25. Öğrencilerin Akademik Başarı Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	57
26. Yalnızlık Puanlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları	58
27. Sosyal Medya Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Ölçeklerinden Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyonlar (Pearson Testi)	58

28. Sosyal Medyaya Yönelik Tutumun Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon

Analizi Sonuçları 60

KISALTMALAR LİSTESİ

SMTÖ: Sosyal Medya Tutum Ölçeği

NKE: Narsistik Kişilik Envanteri

UYÖ: UCLA Yalnızlık Ölçeği

ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

\bar{X} : Ortalama

N: Öğrenci sayısı

K.T: Kareler Toplamı

K. O: Kareler Ortalaması

G. İçi: Grup İçi

G. Arası: Gruplar Arası

ss: Standart sapma

Sd: Serbestlik derecesi

1. Bölüm

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırma soruları, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem durumu

Teknolojik gelişmeler dünya üzerinde her zaman ilk etkilerini ergenler ve genç yetişkinler üzerinde bırakmış ve onların hayatlarında önemli bir yer edinmişlerdir (Arnett, 1995). Günümüz popüler kültürünün iletişim tarzı, kendini başkalarına nasıl göstermek istediğinin anlaşılması, çok sayıda insanın üye olduğu ve aktif olarak kullandığı sosyal ağların incelenmesini gerekli kılmıştır.

Çoğu kişi sosyal medya araçlarını arkadaşlarıyla irtibata geçmek için kullanmaktadır. Bu şüphesiz ki kötü bir şey değildir. Ne var ki bu kadar olumlu olmayan yanları da bulunmaktadır. Sosyal medya sitelerinin kullanımındaki artışın, bireyler için iletişim, paylaşım, işbirliği ve sosyalleşme gibi olumlu sonuçlarıyla birlikte; yalnızlık (Sheldon, 2012), gerçek hayattaki iletişimin azalması (Das & Sahoo, 2011; İşbulan, 2011), bağımlılık (Pelling & White, 2009; Wan, 2009) ve narsisizm (Ryan & Xenos, 2011) gibi problemler hatta patolojik sonuçları da olabilmektedir (Kim, Jeong & Lee, 2010). Bu sonuçlardan biri olan narsisizmin, sosyal medya kullanımıyla ilişkisini konu alan araştırmalara, son yıllarda daha fazla rastlanmaktadır. Twenge ve Campbell'e göre (2010) sosyal ağ siteleri, narsisizmi bir kısır döngüde pekiştirmektedir. Narsisizm genel olarak; kibir, aşırı benmerkezcilik, sevilmeye duyulan büyük ihtiyaç, hayran olunma ve büyüklük fantezilerinin yanı sıra başkalarına karşı ilgi ve empati yoksunluğu olarak tanımlanmaktadır (Kernberg, 1970).

Yapılan birçok araştırmada son yıllarda özellikle genç nesilde ergenlerde bir kuşak öncesine göre daha fazla narsistik kişilik özelliği görülme oranının arttığı bulunmuştur (Twenge, 2013). Türkiye'de ise narsisizm ile ilgili çalışma sayısı oldukça azdır. Narsisizm ile

ilgili mevcut çalışmalar çoğunlukla, konuyu ya bir hastalık olarak ele alan, tıp alanında yapılan bilimsel makaleler ya da kişisel deneyimlerden yola çıkarak yazılan kitaplardır (Atay, 2009).

Gençlerin sosyal ilişkilerini geliştirebilmesi, çevreye uyumları ve ruh sağlıklarını koruyabilmeleri için, sosyal destek temel ihtiyaçlardan sayılmaktadır (Sertbaş, Çuhadar & Demirli, 2004; Uygun, 2004). Williams (1983) yalnızlığı “insanların kişilerarası ilişkilerinde yakınlığa ihtiyaç duymaları ancak arzu edilen yakın ilişkileri kuramamalarının acı dolu farkındalığıdır” şeklinde tanımlamaktadır. Yalnız bireylerin diğerlerine göre, daha çok ben merkezli oldukları ve olumsuz benlik algısına sahip oldukları belirtilmiştir (Jones, Freemon & Goswick, 1981).

1.2. Araştırma Soruları

1) Lise öğrencilerinin narsisizm düzeyleri, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi ve akademik başarı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2) Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi ve akademik başarı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3) Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi ve akademik başarı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4) Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

5) Lise öğrencilerinin yalnızlık ve narsisizm düzeyleri, sosyal medya tutum düzeylerinin yordayıcısı mıdır?

1.3. Amaç

Araştırmanın genel amacı; lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını saptamaktır. Ayrıca sosyal

medyaya ilişkin tutum ile narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek de araştırmanın amaçlarındandır.

1.4. Önem

Ülkemizdeki aktif sosyal medya kullanıcı sayısı ise 51 milyona ulaşmıştır ve bu kullanıcıların 44 milyonu sosyal ağlara bağlanırken mobil cihazlarını kullanmaktadır. Türkiye’de kullanıcıların sosyal medyada geçirdikleri süre günde ortalama 2 saat 48 dakikadır (We are social & Hootsuite, 2018). Sanalda oluşan bu etkileşim ortamı her geçen gün daha fazla kullanıcının ilgisini çekmekte ve daha fazla tercih edilmelerine neden olmaktadır (Nielsen, 2012; Tektaş, 2014). Özellikle okul çağında olan gençlerin zamanının önemli bir kısmını bu ağlarda geçirmeleri, sosyal medyaya ilişkin tutumlarının ne düzeyde olduğu sorusunu akla getirmektedir.

Sosyal paylaşım ağlarının içinde olmak ve yeni teknolojileri kullanmak, günümüzde popüler kültürün içinde yer almanın gereklerindedir (Smith ve diğerleri, 2003). Sosyal medya kişinin istediği şekilde kendisini başkalarına tanıtmaya olanak tanıdığından, beğenilme isteğinin de etkisiyle maskeler kullanmasını tetiklemekte, gerçek kişiliği ile sergilediği kişilik arasında uçurumlar meydana getirebilmektedir (Thompson, 2008).

Eğitimin en önemli hedeflerinden birisi kendini gerçekleştirmiş bireyler yetiştirmektir. Eğitimin her yaştan ve çeşitli özelliklerdeki bireylere ulaştırılması da önemlidir. Bu bireylerin önemli bir grubunun narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerden oluştuğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Kanten, 2014; Kartopu, 2013; Özel, 2014). Eğitim faaliyetlerinin planlanmasında bu bireylerin özelliklerinin ve ilişkili olduğu faktörlerin bilinmesinin yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal ilişkilerin insan hayatındaki önemi büyükken, son yıllarda teknolojik gelişme ve artan endüstrileşmenin etkisiyle, insan ilişkilerinin azaldığı ve insanların birbirleriyle eskisi

kadar yakın ilişkiler kuramaz duruma geldiği söylenmektedir (Saraçoğlu, 2000). Özellikle batı toplumlarında, yalnızlık hissi yaşayan insan sayısındaki artış, araştırmacıların dikkatini çekmekte ve yalnızlık konusu yeni durumlarla ilişkisi açısından da araştırmalara konu olmayı sürdürmektedir.

Narsisizm, sosyal medya kullanımı ve yalnızlığın son dönemde toplumda, özellikle ergenlerde daha çok görülen durumlardan olduğu düşünülmektedir. Lise dönemlerindeki gençlerin, özellikle akranları tarafından beğenilme, kabul edilme ihtiyaçlarını yoğun şekilde yaşadıkları bilinmektedir. Bu özelliklerinin narsistik kişilik özelliğiyle ve sosyal medyaya olan tutumlarıyla da ilişkili olduğu düşünülmektedir. Araştırma birbiriyle ilişkili ve güncel olduğu düşünülen üç konuya odaklanmaktadır.

Çalışmanın, yapılacak olan araştırmalar için öneriler sunması ve araştırmacıların ülkemizde yeni gelişen bu alandaki çalışmalarını nasıl bir kuramsal çerçeve içinde ele alacaklarını belirlemeleri açısından da yardımcı olarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Araştırmaya katılan tüm bireylerin, ölçme araçlarını içten ve objektif bir şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulgularının genellenebilirliği bu çalışma örneklemini ile sınırlıdır.
2. Araştırmaya konu olan kavramlar, geliştirilmiş olan ölçeklerle sınırlıdır.
3. Nicel bir çalışma olan bu araştırma nitel bulguları yansıtmaması yönüyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Araştırmada yer alan temel kavramlara ilişkin tanımlar aşağıda yer almaktadır:

Narsisizm (Özsever): Kişinin ruhsal ve bedensel benliğine yönelik duyduğu hayranlık ve bağlılıktır (TDK, 2009).

Yalnızlık: Bir grupta dışlanmış olduğunu, sevilmediğini hissetme ve sosyal ilişki ağındaki yetersizliktir (Perlman & Peplau, 1984).

Sosyal medya: Kullanıcıları tarafından kolayca katılım sağlanabilen, paylaşım ve içerik oluşturulabilen, bloglar, sosyal ağlar, wiki, forum ve sanal dünyaları içeren bir ortamdır (Mayfield, 2008).

2. Bölüm

Literatür

Bu bölümde sosyal medya tutum, narsisizm ve yalnızlık kavramlarının kuramsal temelleri ile yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. İnternet ve Sosyal Medya

2.1.1.İnternet. İnternet kavramı ‘kurulu ağların birbiriyle bağlanmasıyla yeni oluşan büyük bir ağ’ şeklinde tanımlanabilmektedir (Köksal, 1997). ‘www’ simgesi World Wide Web’in kısaltmasıdır ve “Dünyayı saran ağ” anlamına gelir. Bu ağın bağlı olduğu bilgisayarlar farklı marka iletişim sistemlerine sahip olsa da, birbirleriyle iletişim kurabilmektedir (Dede, 2004).

İnternet ilk kez 1970’li yıllarda, hatta daha öncesinde, kullanılmaya başlansa da 1990’lı yılların başlarında hayatımıza girmiş ve giderek yaygınlaşmıştır. İnternet bağlantılarının hızının artması, internet ve bilgisayarların ucuzlaması ve en önemlisi de mobil hale gelmesi, internetin kullanımının büyük oranda yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

2.1.2. Web 1.0, web 2.0 ve web 3.0. Web sitelerinin durağan içeriğe sahip olup kullanıcılarla etkileşim kurmaya olanak tanımadığı, internetin ilk dönemi Web 1.0 şeklinde isimlendirilmektedir. Web 1.0’da kullanıcılar bilgiyi sadece okuyan ya da bu bilgileri indirebilen konumda iken (Kutup, 2010; Ök, 2013), günümüzün web siteleri durağan içeriklerine ek olarak, insanların bilgilerini paylaşabilmesine, işbirliği yapabilmesine, çevrim içi ürünler oluşturabilmesine imkân tanımaktadır (Laudon & Laudon, 2011). İnternet’in gelişiminde içinde bulunduğumuz zamandaki aşama, Web 2.0 olarak kabul edilebilir (Constantinides & Zinck-Stagno, 2011).

Genel olarak Web 2.0, içeriğin sadece oluşturan tarafından kontrol edilmediği, etkileşimin olduğu ikinci nesil teknolojidir (Bayram, 2012; Erkul, 2009). Sosyal medya kavramı da bu teknolojiyle ortaya çıkmış (Erkul, 2009; Karaduman & Kurt, 2010), iletişimin

etkileşimin paylaşımın üst düzeyde olduğu bu teknoloji ile farklı internet ortamları aktif hale gelmiş, sosyal ağlar önem kazanmıştır (Karal & Kokoç, 2010). İnternetin kendi kendine üretimlerde bulunacağı, cihazlar arası etkileşimin olacağı teknoloji de Web 3.0 olarak bilinmektedir (Gökçearslan, 2011).

2.1.3. Sosyal medya. Kullanıcıların buldukları ağ ve diğer kullanıcılar ile etkileşim kurmasına olanak sağlayan (Büyükşener, 2009), içerik paylaşımının yapıldığı (Franklin & van Harmelen, 2007), okunup yazılabilen ağ şeklinde tanımlanan web 2.0 ile sosyal medya uygulamaları oluşmaya başlamıştır.

Boyd ve Ellison (2007) sosyal ağ uygulamalarını kişilerin sınırlı bir sistemde açık veya yarı açık bir profil oluşturmalarına, diğer kullanıcılarla bir bağlantı listesi oluşturmalarına ve diğer kullanıcıların sistem içerisinde yaptıkları ziyaretleri takip etmelerine olanak sağlayan web servisleri olarak tanımlamışlardır. Sosyal medya uygulamaları literatürde; sosyal paylaşım siteleri (Aksüt, Ateş, Balaban & Çelikkanat, 2012; Hacıfendioğlu, 2010), sosyal ağlar (Boyd & Ellison, 2007), çevrimiçi topluluklar (Buss & Strauss, 2009) gibi farklı isimlerle anılmaktadır.

Sosyal medya uygulamaları, 1997 yılında Six Degrees sitesi ile başlamıştır. 2002-2003 yıllarında artan rağbetle önce Friendster ve Myspace, sonrasında 2004-2005 yıllarında Flickr ve Youtube, 2006-2007 yıllarında Facebook ve Twitter ile hızla yaygınlaşmıştır (Borders, 2009; Boyd & Ellison, 2007).

We are aocial ve Hootsuite'in (2018) hazırladığı 'Digital in 2018' raporunda belirtildiği üzere dünya çapında 4,1 milyar insan internet kullanmaktadır. Bunların 3,19 milyarı aynı zamanda *sosyal medya* kullanıcısıdır ki bu sayı bir önceki seneye göre %13'lük bir artış göstermiştir. Her saniye ortalama 11 insan sosyal medyaya katılmaktadır. Bu durum, günde yaklaşık 1 milyon insanın sosyal medya kullanmaya başladığını göstermektedir. Dünya genelinde 3 milyardan fazla insan ayda en azından bir kez sosyal medya kullanmaktadır.

Sosyal medya kullanıcılarının yaş dağılımına bakıldığında en yüksek kullanımın % 64 oran ile 16-64 yaş aralığında olduğu görülmektedir. En çok kullanılan sosyal medya sitelerinden olan Facebook ve Instagram kullanıcılarının büyük çoğunluğunu da, 18-34 yaş arasındaki kullanıcılar oluşturmaktadır. Facebook kullanıcılarının en kalabalık grubunu ise 18 yaşındaki kullanıcılar oluşturmaktadır. Bu araştırmanın çalışma grubundaki 12. sınıf öğrencileri de 18 yaşında olduğundan ve sosyal medya kullanımının giderek daha erken yaşlarda başladığı da düşünüldüğünde, sosyal medya tutumlarının lise öğrencileri açısından da araştırılması önem arz etmektedir.

Türkiye’de 54,3 milyon internet kullanıcısı bulunmaktadır. Bu sayı Türkiye nüfusunun %67’sini oluşturmaktadır. Ülkemizdeki aktif sosyal medya kullanıcı sayısı ise 51 milyona ulaşmış durumdadır. Bu kullanıcıların 44 milyonu sosyal ağlara bağlanırken mobil cihazlarını kullanmaktadır. Türkiye’de kullanıcılar günde ortalama 7 saatlerini internet başında geçirmektedir ve kullanıcıların sosyal medyada geçirdikleri süre günde ortalama 2 saat 48 dakikadır. Türkiye’de en fazla kullanılan sosyal medya platformu Youtube’tur. Sosyal medya kullanıcılarının %55’i Youtube kullanmaktadır. Kullanıcı sayısında Youtube’un arkasından gelen iki sosyal medya platformu ise Facebook ve Instagram’dır. En çok kullanılan iki mesajlaşma servisi ise sırasıyla WhatsApp ve Messenger’dır. Kullanıcıların %50’si WhatsApp kullanırken, %37’si de Facebook’un mesajlaşma servisi Messenger’ı kullanmaktadır (We are social & Hootsuite, 2018).

2.1.4. Sosyal medya kullanım amaçları. Günümüzde çoğu insan için sosyal ağlarda bulunmak ve etkileşime girmek, tablet ve cep telefonu gibi yeni medya araçlarının etkisiyle, günlük bir yaşam rutini haline almıştır. Sosyal ağlar, kişide sürekli bağlantıda olma isteği uyandırarak, sosyal ağlardan uzak kaldığı zaman kendisini ‘ortamdan uzaklaşmış, gelişmelerden habersiz (Karakartal, 2013)’ hissetmesine neden olmaktadır. Ayrıca sosyal ağlar; karşılıklı iletişim kurulan diğer sanal ortamlardan farklı olarak, içerdiği pek çok özellik

ve uygulama sayesinde kullanıcılarına kendilerini ifade etme ve karşılıklı bilgi alışverişi yapma imkânı tanımaktadır.

Sanalda oluşan bu etkileşim ortamı her geçen gün daha fazla kullanıcının ilgisini çekmekte ve daha fazla tercih edilmelerine neden olmaktadır. Bu doğrultuda gündelik internet kullanım oranlarının da büyük bir bölümünün sosyal ağ kullanımına ayrıldığı bilinmektedir (Nielsen, 2012; Tektaş, 2014).

Sosyal medyanın kullanım amaçlarını tespit etmek için yapılan çeşitli araştırmalarda (Amichai-Hamburger & Vinitzky, 2010; Grant, 2008; Koç & Karabatak, 2012), katılımcılar en çok, var olan arkadaşlıklarını sürdürmek, benzer ilgi ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşmak, eğlenmek, vakit geçirmek, merak gidermek amacıyla sosyal ağları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum her geçen gün dikkatlerin sosyal medya üzerine çekilmesine neden olurken, gelişen iletişim şekline yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulmasının gereğini göstermektedir.

2.1.5. Sosyal Medyanın Etkileri. İnsan hayatının bir parçası haline gelen sosyal medya, bireyler üzerinde hem dolaylı hem de doğrudan çeşitli etkiler gösterebilmektedir. Bu etkiler kimi zaman olumlu anlamda iken bazen de olumsuz anlamda olabilmektedir. Sosyal medya; sosyal ilişkileri güçlendirme, gündemi takip etme, eğlence, alışveriş ve bunun gibi çok sayıda iletişim özellikleri barındırmaktadır. Bu olumlu özelliklere rağmen çoğu zaman olumsuz durum ve neticeler de doğurabilmektedir. Bunlar; bazen bir terör örgütünün propagandası, bazen yasaklı ürün ve maddelerin temin edilmesi noktalarına varabilmektedir. Sosyal medyada birey kısmi bir mutluluk hissi yaşamasına rağmen, esasında toplumla olan bağlarında zayıflık meydana gelmektedir (Alav, 2014). Bunun neticesinde birey ailesi ve yaşadığı toplumdaki gittikçe uzaklaşarak yalnızlaşmaktadır. Bu durum kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmelerini engelleyebilmekte ve bireylerin kendilerinden beklenilenin dışında davranışlar sergilemesine yol açabilmektedir. Aynı şekilde sosyal medya

kişinin maskeler kullanmasını tetiklemektedir. Bu kişinin gerçek kişiliği ile sergilediği kişilik arasında uçurumlar meydana getirmekte ve nihayetinde bireyi kendisinden uzak bir kişilik ile baş başa bırakacaktır. Zira maskeli bir kişilik belirsizlikle yüklüdür ve ne yüklediği de bilinmemektedir (Thompson, 2008). Dolayısıyla böylesine bir belirsizlik hem birey için hem toplum için yıkıcı neticeler doğurabilmektedir. Bunun yanında sosyal medya kişinin yaşamını derinden etkilemekte ve hatta kişiliğin oluşmasına olumlu ya da olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Yine bilinçsizce sosyal medya kullanımı, özellikle çocuklar üzerinde yıkıcı durumların oluşmasına neden olabilmektedir. Böylesi durumları engellemek için devletler ve uluslararası kuruluşlar çeşitli mücadele yöntemlerini geliştirmiş olsalar da büsbütün olumsuz etkilerin önüne geçememektedirler. Son olarak denilebilir ki; son yıllarda sosyal medya ciddi sayıda kitlelere ulaşmış, bunun sonucunda fert ve toplum bazında çok yönlü etki ve değişimlere neden olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

2.1.6. Ergenler ve Sosyal Medya. Sosyal paylaşım ağlarının içinde olmak ve yeni teknolojileri kullanmak, günümüzde popüler kültürün içinde yer almanın gereklerindedir. Popüler kültür, kendisine uyum sağlamayanı aykırılaştırıp, görmezden geldiği için; bireyler, toplumun çoğunluğunun sergilediği davranışları sergileme eğilimindedir. Bireylerin bir grubun sosyal normlarına uyum göstermesinin nedeni, başkaları tarafından kabul edilme ve sevilme arzusudur (Smith ve diğerleri, 2003). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ne göre, aidiyet ve sevgi gereksinimleri ile değer gereksinimleri sosyalleşme ile alakalıdır. Larson ve Richards (1991) araştırmalarında, ergenlerin akranlarının fikirlerine aile üyelerinkinden daha fazla değer verdiğini bulmuşlardır. O'Brien ve Bierman (1988) ise araştırmalarında, akranları tarafından reddedilmenin ergenlerin kendilerini değersiz hissetmelerine yol açtığını belirtmiştir (akt. Blakemore & Mills, 2013). Bu doğrultuda özellikle genç neslin, toplumda popülerleşen her ürüne ulaşmak; bu sayede, yaşlılarının hayat tarzlarından geri kalmamak arzusunda olduğu söylenebilir.

Günümüzde gençler; bazıları hayatındaki günlük stres ve sıkıntılardan uzaklaşmak ve kendine özel bir alan yaratmak, bazıları da hayatındaki gelişmeleri arkadaşları ile paylaşmak istediklerinden dolayı sosyal medyaya yönelmektedirler (Düvenci, 2012). Sosyal medyanın bir gruba ait olma duygusu yaşatması (Çalışır, 2015) ve eğlenme amacıyla kullanılması (Çemrek, Baykuş & Özaydın, 2014) sebebiyle bireyler daha çok sosyal medya kullanımına yönelmektedir.

Gençlerin yaygın şekilde kullandığı sosyal medya ağları hem olumsuz hem de olumlu etkiler göstermektedir. Bu ağların gençlerin özellikle iletişim, yalnızlık ve akademik başarı gibi çeşitli değişkenlere olan etkileri; bu siteleri kullanma amaçlarına göre değişmektedir (Tamer, 2014).

2.1.7. Sosyal Medya Çeşitleri.

Instagram. 2010 yılının sonlarında Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından kurulan 2012'de Facebook tarafından satın alınan (Lopes, 2017) Instagram, çevrimiçi (online), cep telefonuyla çekilen fotoğraflar ve videoların paylaşılabilirdiği bir sosyal ağ sistemidir (Frommer, 2010). Instagram'da hashtag ('#') işaretiyle birlikte paylaşılan fotoğraf ve videoların en büyük amaçlarından biri de başka kullanıcılar tarafından bulunmak istenmesidir.

Ayrıca Instagram, kullanıcıların çekip paylaştıkları fotoğrafları Facebook, Twitter ve diğer medya ağlarıyla da paylaşabilmektedir (Özdiñç, 2014). Bu durum Instagram'daki fotoğrafların bu ağlar üzerinde hızlıca paylaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Sönmez, 2013).

Facebook gibi fotoğrafların çevrimiçi ve anında yüklenebilir olmasının aksine, Instagram fotoğrafları yüklemeyen önce birtakım fotoğraf filtrelerin kullanılmasını ve fotoğrafların renkleriyle oynanmasına da olanak vermektedir.

Türkiye'de toplam 33 milyon aktif Instagram kullanıcısı vardır ve bu kişiler toplam nüfusun %41'ine karşılık gelmektedir. Instagram kullanıcılarının tüm nüfusa oranına bakıldığında, Türkiye dünyanın en çok Instagram kullanan ikinci ülkesidir. 33 milyonluk

kullanıcı adediyle de adetsel bazda dünyada beşincidir. Dünya genelinde Instagram kullanıcılarının büyük çoğunluğunu, %30'luk oranla 18- 34 yaş arasındaki kullanıcılar oluşturmaktadır (We are social & Hootsuite, 2018).

Facebook. Sosyal ağlarla simgeleşen Facebook, Harvard Üniversitesinde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencisi Mark Zuckerberg ve arkadaşları tarafından 2004 yılının Şubat ayında kurulmuştur. Erişime açıldığı ilk zamanlar sadece Harvard öğrencilerinin kayıt olabildiği bir platform iken erişime açıldıktan bir yıl sonra ABD'deki tüm üniversiteler Facebook'a dâhil olmuştur. Site üzerinde yapılan ilk büyük değişiklik ise "The Facebook" isminin kısa bir süre sonra "Facebook" olarak değişmesidir. Önceleri üniversite öğrencilerinin erişebildiği bu çevrim içi sosyal ağ sitesi 11 Eylül 2006 tarihinde tüm e-posta adreslerine açılmış ve kısa bir süre sonra dünyanın en popüler sosyal ağı haline gelmiştir (Boyd & Ellison, 2007). Bu platform kullanıcıların arkadaşlarını ekleyebilmesine, diğer kullanıcıların arkadaş listelerini görebilmesine, resim, video gibi öğeleri ekleyerek kendi hesaplarını istedikleri gibi düzenleyebilmesine olanak sağlayan bir ortamdır. Facebook üzerinde kullanıcılar kişisel ya da kurumsal profiller oluşturabilmektedir. Profil sayfasında yer alan bilgiler aracılığıyla kullanıcıların arama motorları üzerinden arkadaşlarını bulmasına, olası potansiyel yeni arkadaşlarla tanışarak yeni ağlar oluşturmaya ve çevrim içi bağlantıları sürdürmesine olanak sağlamaktadır. Türkiye'de 51 milyon kişi Facebook kullanmaktadır. Facebook kullanıcılarının büyük çoğunluğunu, %55'lik oranla 18- 34 yaş arasındaki kullanıcılar oluşturmaktadır (We are social & Hootsuite, 2018).

Youtube. YouTube, kullanıcıların video klipleri izleyebilmelerinin yanı sıra kendi kendine düzenlenmiş veya başka hesaplardan alınan klipleri ücretsiz olarak yükleyebilecekleri çevrimiçi depo ve ücretsiz video paylaşım web sitesidir. 2005 yılında kurulmuş ve 2006'da Google'ın satın almasından sonra, hızla kurumsallaşmaya gidilmiştir (Kim, 2011; akt. Çap, 2017). Kaplan ve Haenlin (2010), YouTube'un içerik topluluklarından biri olarak kabul

edildiğini savunmuştur. İçerik topluluklarının temel amacı, kullanıcılar arasında medya içeriğinin paylaşılmasıdır. İçerik topluluklarındaki kullanıcıların kişisel profil sayfası oluşturmaları gerekmez. Bu sayfalar genellikle, topluluğa katıldıkları tarih ve paylaşılan videolar gibi temel bilgileri içerir. Youtube’da bir videonun akredite edilmiş bir üniversite tarafından mı yoksa rastgele bir video blog yazarı tarafından mı oluşturulduğu, yayınlanması açısından bir fark yaratmamaktadır. Kullanıcılar videolar arasından kendi ihtiyaçlarına en uygun olanı seçebilmektedir.

Whatsapp. Sosyal medyanın bir başka aracı ise WhatsApp’tır. Çapraz platform sohbet uygulaması, iki eski Yahoo çalışanı Brian Acton ve Jan Koum tarafından 2009 yılında kurulmuştur. WhatsApp, yüklü olduğu kullanıcıların birbirlerine ücretsiz metin mesajları göndermesine olanak tanıyan bir İnternet tabanlı iletişim aracıdır (Cotton, 2013). WhatsApp, akıllı telefonlarda kullanım için geliştirilmiştir. Akıllı telefonlar gittikçe daha popüler hale gelmekte ve WhatsApp da hemen hemen tüm akıllı telefonlar için kullanılabilir. WhatsApp yalnızca metin mesajı göndermekle kalmayıp aynı zamanda mesaj yayını, dosyalar, videolar, sesli medya mesajları ve entegre haritalama (Riyanto, 2013) gibi özellikleri de içermektedir.

Twitter. Jack Dorsey ve arkadaşları tarafından 2006 yılında geliştirilen, mikroblog olarak adlandırılan Twitter, son zamanlarda hızla ilerleyen teknoloji çağının getirdiği hızlı bilgi alış-verişiyle birlikte ilgi çeken en yeni sosyal iletişim araçlarından biri haline gelmiştir. Bu mikrobloğun kullanıcıları, Twitter hesabı olan başka kişileri takip edip ve aynı zamanda takip edilebilmektedir. Twitter’da, Facebook ve Myspace gibi çevrimiçi sosyal iletişim ağlarında olduğu gibi takipleşme süreci karşılıklılık gerektirmemesi de çok sayıda takipe olmasının nedeninden biri olarak gösterilebilir (Kwak, Lee, Park & Moon, 2010).

Twitter ilk başlarda kullanıcıların anlık durumlarını paylaşmak mantığı üzerine kurulmuştur. Fakat daha sonraları, kullanıcı sayısındaki artış, ticari şirketlerin Twitter’ı

kullanmaları ve ekonomik gelişmeler, Twitter'in anlık durum soran sorusunu (Şu anda ne yapıyorsun?) değiştirmiş ve yerine 2009 yılından başlayarak yeni bir soru (Şu anda ne oluyor?) sormasına neden olmuştur (Genç, 2010). Twitter en çok konuşulan konular hakkında listeler yaparak o an trend olan konuları da sıralamaktadır (Arık, 2013).

2.1.8. Sosyal medya tutumu. Tutum; bireyi belli durumlar, nesnelere ve insanlara karşı belli davranışlar sergilemeye yönlendiren eğilimler şeklinde tanımlanabilir (Demirel, 1993). Kağıtcıbaşı (1983) da tutumu, kendileri gözlenmediği halde yol açtığı bazı davranışlardan anlaşılabilen eğilimler olarak tanımlamıştır. Bireylerin tutumlarının bilinmesi, nasıl davranacağına dair bir tahminde bulunmaya imkân tanıdığından, tutumların ölçülmesinin önemi büyüktür (Bilgin, 1985).

Sosyal psikolojinin temel konularından biri olarak tutumun düşünce, duygu ve davranış olmak üzere üç farklı bileşeni bulunmaktadır. Normal koşullarda tutumun bu üç bileşenin birbirleriyle bağlantılı ve uyumlu olması beklenir (Myers, 1990). Örneğin bir birey sosyal medyaya ilgili olumlu düşünüyorsa bu bireyin sosyal medya kullanımına yönelik olumlu duygulara sahip olduğu düşünülür.

Sosyal medyaya ilişkin öğrenci tutumlarını ele alan araştırmalarda, sosyal medyaya yönelik tutumların genellikle cinsiyet, akademik başarı, çekingenlik gibi değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmektedir (Otrar & Arın, 2014; Bozkur & Gündoğdu, 2017). Öğrencilerin sosyal medyaya yönelik tutumlarının bilinmesi, etkilerinin olumlu ya da olumsuzluk derecelerine göre gereken önlemlerin alınması, sosyal medyanın daha bilinçli bir şekilde kullanılmasına imkân tanıyacaktır.

2.2. Narsisizm

2.2.1. Narsisizm kavramı ve gelişimi. Narsisizm kavramı Yunan mitolojisindeki, suda yansımalarını görüp kendine hayranlık duyan ve yaşamını ulaşamayacağı bu sevgiliyi izleyerek tüketen Narkissos'a dayanmaktadır. Mitolojiye göre; Narkissos, sayısız genç aşığını

suçluluk duymadan reddeden, hayranlık uyandıracak kadar yakışıklı, bir o kadar da kibirli biridir. Ameinius adındaki hor gördüğü bir aşığı, Narkissos'un kendisine verdiği bir kılıçla intihar ederken, Ameinius'un intikam duasını Peri Nemesis cevaplar. Nemesis 'Kimseyi sevmeyen kendisini sevsin' diyerek Narkissos'un âşık olmasını sağlar. Günün birinde Narkissos su içmek için nehrin kıyısına eğildiğinde, sudaki aksini görüp âşık olur. Kalan ömrünü ulaşamayacağı bu aşığa özlem duyarak geçirir. Bu ızdıraptan yalnızca ölümle kurtulabileceğini düşünen Narkissos sonunda göğsüne hançer saplayarak yaşamını sonlandırır (Rataj, 2003).

Bir diğer Narkissos hikâyesi ise Echo ve Narkissos üzerinedir. Geveze bir su perisi olan Echo, genç ve yakışıklı Narkissos'a âşık olur. Kocasının diğer perilerle gönül eylediğini gördüğünü söyleyerek tanrıça Hera'yı üzen Echo, Hera tarafından cezalandırılır. Ceza olarak Hera, diğerlerinin söylediklerini tekrar etme yeteneği dışında Echo'yu konuşma özelliğinden mahrum bırakır. Echo, Narkissos ile birlikte olmak için çabalar ancak başarısız olur, çünkü Echo söylenen son sözleri tekrar etmek dışında konuşamaz. Narkissos Echo'yu terk ettikten sonra, Echo geride sadece kendi sesi duyuluncaya kadar büyük bir üzüntüyle ıssız derelere doğru süzülür. Narkissos, suyun yüzeyinde âşık olduğu güzelliği gördüğü gümüş renkli bir göle rastlar. Bir süre sonra, gördüğü güzelliğin kendisi olduğunun farkına varır. Gördüğü güzelliğe dokunmak için kederle suya doğru eğilir ve bu güzelliğe tutulur. Aksine (Echo'ya) dokunmak istediğinde suda hareler oluşur. Görüntünün kaybolduğu gören Narkissos hayal kırıklığına uğrar ve kendini öldürür (Meares & Graham, 2008).

Geçtan'ın (2012) da ifade ettiği gibi; kendini beğenmişlik, benmerkezcilik, başkalarının yaşadıklarına ve onlara yaşattıklarına karşı duyarsızlık ve nesnelere ilişkin sürekliliğinin olmaması gibi narsisizme ilişkin özelliklerin çoğu Narkissos mitolojisinde yer almaktadır.

Narsistik olan kendine mahkûmdur, tıpkı pınarın başında kendisini seyre dalan Narkissos gibi, etrafındakileri görmez bu sebeple bencildir; narsist kişinin çevresindekiler sadece onun güzelliğini takdir etmek için vardır. Narsist kişiler gerçeği yansıtmaya bile güzellik, zekâ, yaratıcılık ve pozisyon açısından diğerlerinden çok daha üstün olduklarına inanmaktadırlar (Twenge & Campbell, 2010).

Narsisizmin sözlük anlamı özseverlik (Türk Dil Kurumu, 2009); kendine hayran olma (Redhouse, 2006); egoizm, kişinin kendine aşırı değer vermesidir (Webster's Third New International Dictionary, 1993). Narsisizm teriminin kökenine bakıldığında ise, Yunanca'da tepkisizlik ya da duyarsızlık anlamına gelen *narke* kelimesiyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Geçtan, 2012).

Narsist kişiler çocuklukta aileleriyle yaşadıkları olumsuz deneyimlerin etkisiyle sonraki ilişkilerinde şüphecilik ve düşmanlık gösterme eğilimindedir. Narsist kişiler başkalarının kendisine karşı olan düşüncelerini test etme gereğini duymakta ve istedikleri dönütü almak için ilişkilerini sürekli baskılamaktadırlar. Fakat erken çocuklukta olumsuz deneyimleri sebebiyle duydukları güvensizliğin yanı sıra diğer insanları gerçekten sevip önemseyemedikleri gibi, küçük de görmektedirler (Gülmez, 2009). Bir psikanaliz araştırmasında, narsistik özelliklere sahip kişilerin, takdir toplamak için diğer insanların peşine düşmelerine rağmen, aslında başkalarına karşı ilgi ve empati yoksunluğu içinde olduklarından bahsedilmektedir (Masterson, 2006).

Narsistik kişiler genellikle ün ve şöhrete kavuşmak isterler. Onlar için her zaman özel olmak ve özel muamele görmek oldukça önemlidir. Genellikle kendini beğenmiş, mesafeli, soğuk, kibirli ve çekici görünen narsistik kişiler, aslında bilinç dışında özgüven sorunu yaşamaktadırlar. Bir diğer deyişle, iç ve dış dünyaları zıtlık göstermektedir (Keçe, 2011).

Narsisizm kavramını 1899 yılında "narkissus like" ifadesi ile kendi bedenini cinsel nesne olarak kullanan bir kadın çerçevesinden tanımlayarak psikoloji literatürüne ilk

kazandıran psikanalitik kuramcı Havelock Ellis olmuştur (Alanka & Cezik, 2016). Sigmund Freud 1910 yılında yayınlanan ‘Three Essays On The Theory of Sexuality (Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme)’ adlı makalesinde narsisizm terimini ilk defa kullanmıştır (Rozenblatt, 2002). Narsisizmin psikanalizdeki oluşumu bu makaleyle başlamıştır.

Psikanalitik bakış açısı ile narsisizmi inceleyen ilk kişi ise Otto Rank’tir. Rank, Ellis’e benzer şekilde, 1911 yılında yazdığı makalesinde narsisizmi, cinsel öz sevgiyle açıklamak için kullanmış olmanın yanında, kibirle de bağlantılandırmıştır (Rataj, 2003).

Psikanalitik görüşe göre narsisizm bebeklikten itibaren oluşmaya başlayan bir kişilik yapılanmasıdır. Narsisizm genel olarak bebeklikten itibaren annenin ilgi ve sıcaklığını bebeğine göstermediği durumlarda ortaya çıkan bir olgu olarak değerlendirilmiştir (Brummelman ve diğerleri, 2015). Anne çocuğuna karşı sıcaklık ve ilgiden yoksunsa, çocuk anneden alamadığı ilgi ve sevgiyi başkalarında bulmak için çabalar. Böylece sevme duygusundan yoksun olan benlik, kendine de başkalarına da yabancılaşarak sahte bir benlik yaratır (Brummelman ve diğerleri, 2015; Masterson, 2006).

Freud, 1914’te yayınladığı, ‘On Narcissism: An Introduction’ isimli makalesinde narsisizmi iki tür olarak incelemiştir: Birincil narsisizm, çocuğun libidosunun dış nesneden ziyade, kendi benliğine yöneldiği ve tüm çocukların geçtiği belirli bir gelişme süreci olarak tanımlanmıştır. İkincil narsisizm ise, sonraki ilişkilerde yaşanan deneyimler nedeniyle dış dünyaya yapılan libidinal yatırımın, dış nesnelere çekilerek benliğe yöneltilmesi olarak açıklanmıştır (Rozenblatt, 2002). Karen Horney ise Freud’un bahsettiği benlik şişmesinin asıl sebebinin, çocuklukta yaşanan bozuk ilişkilerden doğan korku, üzüntü ve diğerlerine karşı yabancılaşma hissinin yarattığı boşluğu en azından beğenilme arzusu ile doldurma çabası olarak tanımlar (Geçtan, 2012).

Kohut (2004) kişinin sağlıklı benlik gelişimi için geçirmesi gereken iki aşamadan söz etmiştir. Bunlardan ilki, çocukların tüm dikkatlerin merkezinde olduğu düşüncelerindeki aşırı

öznel bakış açısı olan ‘görkemli benlik’, ikincisi ise, “kendilik nesnesini” her şeye gücü yeten olarak ‘idealleştirme’ arzusudur (akt. Meronen, 1999). Kendilik nesnelere, çocuğun dünyaya geldiği ilk andan itibaren etrafında bulunan kendisine bakım veren kişilerdir ve çocuk bu kişileri kendiliğın bir parçası olarak algılar (Özen, 2011). Kohut, narsistik bozukluğu “benlik yapısındaki temel kusur” olarak ifade etmiş ve klinik anlamda narsisizmi inceleyen öncülerden olmuştur. Kohut’a göre temel kusurlar ise, çocuklukta tohumları atılan ihmal edilme, değersizlik duygusunun yarattığı reddedilme ve düşük benlik saygısı gibi duygulara karşı geliştirilen güven duyma arzusudur (Masterson, 2006).

Kernberg (1970) ise ebeveynlik stillerinin narsisizmin temelini oluşturabileceğini ifade etmiştir. Bu görüşe göre ilgisiz, çocuğun sevgi açlığını doyurmayan, reddedici anne baba tutumlarının narsist kişiler yetişmesinde önemli bir faktör olduğunu vurgulamış ve narsisizmi benliği koruyan bir savunma türü olarak belirtmiştir.

2.2.2. Narsisizm türleri

2.2.2.1. Normal ve patolojik narsisizm. Psikanalitik literatürde narsisizm kavramının *iki farklı türde* ele alındığı görülmektedir. Bunlardan ilki çocuğun gelişim sürecinde doğal bir aşama olarak görülen ve geçici olduğu düşünülen *normal narsisizmdir*. Bir diğeri ise çocuğun gelişim döneminde yaşanan çoğunlukla ebeveyn tutumlarından kaynaklı olumsuz bir durum sonucu gerçekleşen ve kişinin ileriki yaşamında olumsuz sonuçlara sebep olan *patolojik narsisizmdir* (Alanka & Cezik, 2016). Bu araştırma kapsamında, narsisizmin patolojik biçimini değil, narsistik kişilik özelliğinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Patolojik narsisizm ile normal narsisizm arasındaki ayırım önemlidir. Narsisizm, aslında insanlar için gerekli, doğal bir yapıdır. Kişinin içinde bulunduğu toplumla uyumlu yaşayabilmesi için kendini bir ölçüde sevmesi adeta bir ihtiyaçtır. Kişinin kendini beğenmeyip, değerli biri olarak görmezse aşağılık kompleksi geliştirebilir. Narsisizm yönü

sağlıklı gelişmeyen kişinin özgüveni de eksik kalır ve benmerkezci refleksler gösterebilir (Keçe, 2011). Bu durum ilerleyen dönemde patolojik bir hâl alabilir.

Literatürde narsisizm daha çok klinik gözle ve patolojik olarak değerlendirilse de sağlıklı narsisizmin modern hayatta sağlıklı bir yöntem olabileceğini savunan çalışmalar da bulunmaktadır. Narsisizm ve ruh sağlığı arasındaki olumlu ilişkiyi kanıtlamaya çalışan birçok çalışma da bulunmaktadır. Foster (2007), narsisizmin bireyin ruh sağlığına yarar sağladığını, olumlu duygusal sonuçları olabileceğini öne sürmüştür. Belli ölçüde narsisizm, kişinin, aktivitelerden zevk almasını, başarılarıyla gurur duymasını, hatalarından dolayı öfke ve utanç duygularını yaşammasını sağlamaktadır (Rozenblatt, 2002).

2.2.2.2. Dışa dönük- açık ve içe dönük- örtülü narsisizm. Erten (2004), "Narsistik Kişilerde Cinsellik" konulu çalışmasında; utangaç, kendine yönelik yetersizlik duyguları yaşantılayan narsistik yapıyı kapalı narsisizm olarak tanımlamıştır. Narsistik yapı açık ve kapalı narsisizm olmak üzere sınıflanabilir. *Açık narsisizm*; bencil, ukala, sınırlanmayı sevmeyen ve eş duyguyu minimum düzeyde olan kişilik yapılanması şeklinde tanımlanabilir. *Kapalı narsisizm* ise; kendine yönelik aşağılık duygularıyla başa çıkmaya çalışan, diğer insanların eleştiri ve yorumlarını aşırı şekilde içselleştiren bir yapılanmadır (Rose, 2002).

Benzer olarak, birçok araştırmacı narsisizmi kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm olmak üzere ikiye ayırmıştır (Miller, Price, Gentile, Lynam & Campbell 2012; Pincus & Cain, 2014). Araştırmalarda anlatılan kırılğan narsisizm özelliklerinin de kapalı (içe dönük) narsisizme, büyüklenmeci narsisizm özelliklerinin açık (dışadönük) narsisizme karşılık geldiği görülmektedir.

2.2.3. Ergenlerde Narsisizm. Parman'a (1996) göre günümüz ergenlerinden, önceki nesle göre daha fazla kendilerine yeterli olmaları beklenmekte, fakat bir yandan bireyin çevresine aşırı bağımlı olacağı karmaşık ilişki ağları ile örülü bir dünya kurulmaktadır. Bu çelişki de narsistik patolojilerin daha fazla görülmesine neden olabilmektedir.

Ergenlik dönemindeki kişilerle yapılan araştırmalar, narsistik kişilik özellikleri gösteren bireylerin arzu etmedikleri şekilde gelişen olaylar karşısında savunucu davranış içerisinde hareket ettiklerini, hatta fiziksel veya sözel olarak saldırgan davranış sergileme eğiliminde olduklarını belirtmektedir (Temel, 2008).

2.3. Yalnızlık

Sosyal ilişkiler her yaştaki insan için önemlidir. Tüm insanlar hayatta, diğerleriyle ilişki kurup etkileşimde olmaya ihtiyaç duyarlar. Günümüzde, sosyal ilişkiler pek çok nedenden dolayı bozulurken, başkalarıyla yakınlık kuramayan insanların sayısı giderek artmaktadır. Bu doğrultuda yalnızlık da bireyin hayatına olumsuz etki eden, her geçen gün artan önemli problemlerden biri halini almaktadır (Kılınç & Sevim, 2005).

İnsanın temel gereksinimlerinden biri başkalarıyla yakınlık ilişkiler kurmak, kendini bir topluluğa ait hissetmektir. Davranışlarının temelinde kişinin eksik kalan ihtiyaçlarının yattığını öne süren Maslow'a (1970) göre insan fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra sevgi ve ait olma ihtiyaçı hissederek bu ihtiyaçını karşılamaya yönelik davranışlar göstermeye başlamaktadır. Bu ihtiyaç, doğuştan gelen sosyal bir güdü olduğundan, birey günlük yaşamının önemli bölümünde bu ihtiyaçını karşılamaya yönelik davranmaktadır (Morgan, 1998). İnsanın bu yoğun çabasının, bir açıdan psikolojinin araştırma konusu olan yalnızlık olgusundan kaçınmak için olduğu söylenebilir.

Sosyal ilişkilerin insan hayatındaki önemi büyükken, son yıllarda teknolojik gelişme ve artan endüstrileşmenin etkisiyle, insan ilişkilerinin azaldığı ve insanların birbirleriyle eskisi kadar yakınlık kuramaz duruma geldiği söylenmektedir (Saraçoğlu, 2000). Son yıllarda birçok insanın "yalnız olma" ve "soyutlanmış olma" gibi şikâyetlerinin arttığı dile getirilmektedir (Buluş, 1996). Özellikle batı toplumlarında, yalnızlık hissi yaşayan insan sayısındaki artış, araştırmacıların dikkatini çekmekte ve yalnızlık konusu yeni durumlarla ilişkisi açısından da araştırmalara konu olmayı sürdürmektedir.

2.3.1. Yalnızlığın tanımı ve yalnız insanların özellikleri. Bireyin sosyal ilişkilerini nicelik ve nitelik açısından yetersiz olarak algıladığında beliren rahatsız edici bir yaşantı olarak tanımlanan yalnızlık, başka bir deyişle bireyin sosyal ilişkilerde ulaştığı düzey ile istediği düzey arasındaki algıladığı farklılıktır (Peplau & Perlman, 1982).

Yalnızlığı birçok yazar farklı şekilde tanımlamıştır. Bir kısmı yalnızlığı nesnel koşullara bağlı bir durum olarak görürken, bazıları da öznel, bazıları da varoluşsal bir durum olarak görmektedirler. Yalnızlık duygusunun insana acı verdiği konusunda ise çoğu yazar birleşmektedir. Peplau ve Perlman (1982)'a göre insan bir topluluk içindeyken de kendini yalnız hissedebilir. Diğer yandan Mijuskovic (1987) yalnızlıktan kaçınma güdüsünün insanların davranışlarını etkileyen birincil güç olduğunu öne sürmektedir.

Yalnızlık kavramı bireyin tek başına olması anlamına gelirken, günümüz teknolojisinin de insanları yalnızlığa ittiği gerçektir. Önceden yalnızlık kavramı arkadaşının olmaması durumunu anlatırken, günümüzde bu kavram bireyin kendi dünyasında teknolojik araçlarla meşgul olma durumu olarak ifade edilebilir (Çakır & Oğuz, 2017).

Jones (1982) ve Spitzberg ve Canary (1985)'nin yapmış olduğu çalışmalar, yalnız insanların kişilerarası iletişim ve ilişkileri ile ilgili sorunları olduğunu tutarlı bir şekilde ortaya koymuştur. Tsai ve Reis (2009) yalnız insanların, yalnız olmayan insanların yaptığından daha olumsuz bir şekilde kendilerini diğer kişilere yansıtma eğiliminde olduğunu belirlemiştir. Sloan ve Solano (1984)'ya göre, davranışsal olarak, yalnız insanlar daha az konuşma eğilimindedir ve yalnız insanların ilgi ve katılımı daha düşük seviyelerdedir. Engelberg ve Sjoberg (2004), daha zayıf sosyal becerilere sahip yalnız insanların interneti daha sık kullanma eğiliminde olduklarını bulgulamışlardır.

Peplau ve Perlman'a (1998) göre yalnız insanlar farklılık, yalıtılmışlık, dışlanmışlık, sevilme ve değersizlik gibi olumsuz duygulara sahiptir. Aynı zamanda içe dönük, sosyal yakınlıktan kaçınan, öfkeli, depresif, çoğunlukla fazla çalışan, düşük özsaygılı ve sıkıntılı

kişilerdir. Bu özellikler, başkalarının yalnız insanlardan uzak durma nedenini de açıklamaktadır.

2.3.2. Yalnızlık türleri. Yalnızlık karmaşık bir kavramken; bir insanın tek başına yaşaması şeklindeki somut yalnızlık, insanın kendisini kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık, insanlar tarafından dışlanması sonucu yaşadığı yalnızlık ve insanın kendi seçimi ile yaşadığı yalnızlık gibi çeşitli yaşantıların tümü ‘yalnızlık’ kelimesiyle açıklanır (Geçtan, 1998).

Weiss (1973), duygusal ve sosyal yalnızlık şeklinde yalnızlığın iki türü olduğuna değinmiştir. Duygusal yalnızlığın nedeni yakın bir ilişki bağının olmaması ya da kaybedilmesidir ve bu yalnızlık türünde başkalarıyla doyum veren ilişkiler kurulamamaktadır. Sosyal yalnızlığın nedeni ise, sosyal ilişkilerin yetersizliği veya benzer ilgi ve aktivitelerin paylaşıldığı bir gruba ait olamamaktır. Doyum sağlayıcı bir sosyal ağa ulaşmayla, bu sorun aşılabılır.

Young (1982) yalnızlığı zamana bağlı olarak üç türe ayırmıştır. Birinci tür olan geçici yalnızlık, günlük, sıradan, kısa süren yalnızlık tipidir. İkinci tür olan durumsal yalnızlık, acı veren ağır bir yaşantıdır. Durumsal yalnızlık ilişkiden ayrılma veya yeni bir yere taşınma gibi bazı değişikliklerle oluşan yeni duruma uyum sağlanamayıp sosyal ilişkilerden eskisi kadar doyum elde edememe ile oluşan bir yalnızlık türüdür. Üçüncü tür olan kronik yalnızlık ise, kişinin en az iki yıllık süre boyunca doyurucu sosyal ilişkilerden uzak kaldığı yalnızlık türüdür. Bu doğrultuda durumsal yalnızlık uzun sürdüğünde kronikleşebilir (Perlman & Peplau, 1984).

2.3.3. Ergenlik ve yalnızlık. Birçok araştırmacı, yalnızlığın ergenlik döneminde daha yaygın ve yoğun olarak hissedildiğini belirtmektedir (Brennan, 1982; Ostrov & Offer, 1980). Hartog (1980) ergenliğin, gelişim dönemleri içindeki en yalnız dönem olduğunu öne sürmüştür. Fiziksel değişimle birlikte kişilik ve kimlik gelişimi gibi doğal ve kritik olaylar yaşayan ergenler, yalnız kalmak isterken bir yandan da akran gruplarına önem verirler.

Akranları tarafından dışlanan ergenlerin bu dönemde fazlaca yalnızlık hissi yaşadıkları vurgulanmaktadır (Bilgiç, 2000; Kılıççı, 2000). Gündüz ve Çelikkaleli (2009), ergenlik dönemindeki bireylerin sahip oldukları akran desteğini kaybetmemek, yalnız kalmamak ve akran ilişkilerini devam ettirebilmek için bazen sonuçlarını çok da göz önüne almadan istemedikleri davranışlarda dahi bulunabildiklerini belirtmişlerdir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde sosyal medyaya yönelik tutum ile narsisizm ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi inceleyen Türkiye ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.4.1. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ile ilgili Yurtdışında ve Türkiye’ de Yapılmış Araştırmalar

Sosyal medyaya yönelik tutumla ilgili yurt dışında yapılan araştırmalara baktığımızda birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Yapılan bu çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir.

Orr ve diğerleri (2009) tarafından yapılan araştırmada, sosyal medyaya yönelik tutum ile sosyal medyada geçirilen süre arasında pozitif, sosyal medya sitelerindeki arkadaş sayısı ile utangaçlık arasında negatif yönlü ilişki olduğu belirtilmektedir.

Amichai-Hamburger ve Vinitzky (2010) ile Ryan ve Xenos (2011) tarafından yapılan araştırmalarda; sosyal medyada; narsisizm, çekingenlik ve yalnızlık gibi boyutların etkili olduğu, kişilik özellikleri ile sosyal ağ sitelerindeki davranışlar arasında benzerlik olduğu sonuçlarına rastlanmaktadır.

Wang, Jackson, Zhang ve Su (2012) tarafından yapılan çalışmada; cinsiyet değişkenine göre sosyal medyada erkeklerin kızlardan daha fazla arkadaş sayısına sahip olduğu ve daha fazla online oyun oynadıkları, kızların ise erkeklerden daha fazla kendi fotoğraflarını ve durum güncellemelerini paylaştıkları belirlenmiştir.

Sosyal medyanın kişiler üzerindeki psikolojik etkilerini araştıran çalışmalardan üzerinde en çok durulan konulardan bazıları, kişilerin sosyal ağlarda benlik sunumu

(Armağan, 2013; Ellison, Steinfield & Lampe, 2007; Tazghini & Siedlecki, 2013) ve bu benlik sunumunda gösterdikleri narsistik eğilimlerdir (Buffardi & Campbell, 2008; Mehdizadeh, 2010; Oğuzhan, 2013).

Bostancı'nın (2010) İletişim Fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını incelediği araştırmasında, öğrencilerin en sık kullandığı sosyal ağı Facebook olduğu bulunurken, sosyal medyayı kullanma amaçlarının ilk sıralarında iletişim kurmak ve sosyal çevreden haberdar olmak olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla ölçek geliştiren Argın (2013), yaptığı istatistiksel analizler sonucunda ortaokul ve lise öğrencilerinin sınıf düzeyi, okul türü, gelir düzeyi, sosyal medya sitelerine üye olma durumu, sosyal medyayı kullanma sıklığı ve en takip edilen sosyal medya platformu değişkenine göre sosyal medyaya ilişkin tutumlarının farklılaştığını tespit etmiştir.

Koçak (2012), bireylerin sosyal medya kullanım örüntülerini incelediği araştırma sonucunda sosyal ağ sitelerinin 15-24 yaş grubu gençler tarafından sık kullanıldığını, bireylerin sosyal medyayı haberdar olma ve eğlenme amacıyla kullandıklarını bulmuştur. Işıktaş (2016) tarafından yapılan çalışmada da üniversite öğrencilerinin sosyal medya tutumlarının yüksek düzeyde ve olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hazar'ın (2011) yaptığı çalışmada katılımcıların, internet kullanımlarının büyük bir kısmını çoğunlukla sosyal medya sitelerinde geçirdikleri tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada en sık kullanılan sosyal medya platformunun, büyük bir çoğunlukla Facebook olduğu, bunu Youtube ve Twitter'in takip ettiği saptanmıştır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bilgi edinmek amacıyla sosyal medyayı kullandıkları, bunu haberleşmek, eğlenmek, fotoğraf-video paylaşmak, oyun oynamak gibi amaçların takip ettiği saptanmıştır. Mucan ve Özgüven (2013) tarafından yapılan çalışmada da, en fazla Facebook, sonra sırayla Google, Youtube ve Yahoo internet sitelerinin daha fazla ziyaret edildiği bulunmuştur.

Tektaş'ın (2014) yaptığı çalışmada katılımcıların % 80'inin gün içinde en az bir saat sürelerini sosyal ağlarda geçirdikleri bulunmuştur. Bu çalışmada kullanıcıları sosyal medya platformlarını ne kadar süredir kullandıklarına ilişkin bilgiler de elde edilmiştir.

Atalay'ın (2014) yaptığı çalışmada sosyal medyayı destek aracı olarak kullanan öğrencilerin sosyal medya tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Instagram kullanan öğrencilerin, paylaşım ihtiyacı tutumlarının, Instagram kullanmayanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Cinsiyete göre sosyal medyada geçirilen zaman arasında ilişki olup olmadığına bakıldığında kadınların daha fazla sosyal medyada zaman geçirdikleri bulgulayan araştırmalar (Kaymak, 2012; Tektaş, 2014) varken, sosyal medyayı erkek öğrencilerin daha fazla kullandığını bulgulayan araştırmalara (Alican & Saban, 2013; Ök, 2013) da rastlanmıştır.

2.4.2. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ve Narsisizm Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Yurtdışında ve Türkiye' de Yapılmış Araştırmalar

Literatür incelendiğinde sosyal medya tutumu ve narsisizm arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Sınırlı sayıdaki bu araştırmalara ver verilmiştir.

S. M. Bergman, Fearington, Davenport ve J. Z. Bergman (2011) tarafından yapılan çalışmada, sosyal ağ sitelerinde geçirilen zaman, durum güncellemelerinin sıklığı ve arkadaşlarının ne yaptıklarını kontrol etme ile narsisizm arasında anlamlı düzeyde bir ilişki belirlenmemiştir. Ancak narsisizm, Y kuşağındaki *'Y Kuşağı genellikle; bağımsız, kendine güvenen, işbirlikçi, bencil ve çeşitlilik içeren bir kuşak olarak tanımlanmaktadır (Yüksekbilgili, 2013).*' bireylerin neden bu kadar fazla arkadaşına sahip olmaya çalıştıklarını, diğer arkadaşlarının onların neler yaptığını merak ettiklerini ve profil resimlerinin pozitif bir imajı yansıtmak gibi çeşitli düşüncelerini açıklamıştır. Her ne kadar narsistler sosyal ağları

diğer bireylerden daha fazla kullansa da ‘Y kuşığı’ için Facebook kullanımının normal bir davranış olduğu belirlenmiştir.

Wang ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmada; narsistlerin çekici fotoğraflar yükledikleri ve kendilerini sunmak için daha fazla durum güncellemesi paylaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Lee ve Sung’un (2016) narsisizm ile özçekim davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada; narsisizm düzeyi yüksek olan kişilerin sanal mecrada diğerlerinin yorum ve beğenilerini daha çok dikkate aldıkları, başkalarının özçekimlerini daha fazla takip ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Andreassen, Pallesen ve Griffiths (2017) tarafından yapılan araştırmada, narsisizm ile sosyal medya kullanım bağımlılığı arasında pozitif, benlik saygısı ile sosyal medya kullanım bağımlılığı arasında negatif yönde ilişki belirlenmiştir. Bunun yanı sıra gençlerin, kadınların ve eğitim düzeyi düşük olanların sosyal medya bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Amerika’da 292 kişi üzerinde yapılan bir çalışmada Facebook’ta öz tanıtım davranışları (durum güncellemesi veya fotoğraf paylaşma, profil bilgilerini güncelleme vb.), anti-sosyal davranışlar ile narsisizm arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre; narsistliğin teşhircilik alt boyutu, kendini ön plana çıkarma davranışlarının ön görücüsü olarak belirlenmiştir (Carpenter, 2012).

Ryan ve Xenos (2011) tarafından Facebook kullanıcıları ile narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan araştırmaya göre Facebook kullanıcıları dışadönüklük kategorisinde yer alarak narsistik kişilik özellikler göstermektedir. Ayrıca aynı çalışmaya göre narsisizm düzeyi yüksek bireyler, Facebook’ta kendi reklamlarını yapma, fotoğraf paylaşma veya durum mesajlarını güncelleme gibi imkânlara sahip oldukları için, Facebook’u daha fazla kullanmaktadırlar.

Mehdizadeh (2010) araştırmasında; Facebook kullanım sıklığı ile narsisizm arasında olumlu yönde ilişki olduğunu, Facebook hesabına sıkça giren ve uzun zaman geçirenlerin narsisizm davranışları sergilediğini bulgulamıştır.

Narsisizm düzeyi yüksek olan kişilerin, daha sık Facebook kullanma eğiliminde olduklarına, kendilerini daha fazla göstermek için sıkça durum güncellemesinde bulduklarına ve yaptıkları paylaşımların beğeni almasıyla narsistik düzeylerinin daha da arttığına (Buffardi & Campbell, 2008; Mehdizadeh, 2010); gerçek hayatta gösterilen narsist tutum ve davranışlarının, sosyal ağlardaki davranışlarına da yansıdığına (Buffardi & Campbell, 2008) işaret edilmektedir.

Nevils ve Massie (2014) sosyal medya kullanım sıklığı ve narsisizm arasında doğrusal yönde güçlü bir ilişki olduğunu tespit ederek, narsistik davranışın, sosyal medyadaki göstergelerini özçekim ve eğlenceli durum güncellemeleri ile ilişkilendirmişlerdir. Fakat bununla birlikte sosyal medya ağlarını az kullananların da narsistik olabileceğini ve bunu sadece sosyal medya ortamında göstermekten çekindiklerini belirtmektedirler. Arble (2008) da, büyülemeci (Grandiose) ve kırılgan (Vulnerable) narsisizm saptamasından hareketle, kırılgan narsistik özellikleri taşıyan kişilerin, aşağılanma korkusuyla, sosyal medyada fazla paylaşımda bulunmuyor olduğunu ama yine de bu kişilerin narsist olabileceğini vurgulamaktadır.

Oğuz (2016) tarafından yapılan araştırmada, tanımadığı kişilerden gelen arkadaşlık isteğini kabul etme sıklığı ile Facebook'ta vakit geçirme arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmış ve bu kişilerin narsistik kişilik düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Ertürk ve Eray (2016)'ın yaptığı araştırmada en çok fotoğraf paylaştıkları belirlenen katılımcıların, narsisizm düzeyleri arttıkça sosyal ağlarda paylaşımda bulunma düzeylerinin de artmakta olduğu tespit edilmiştir.

Yeniçeri-Alemdar, İşbilen, Demirel ve Günel-Telli'nin (2017) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin sosyal medyadaki özçekim paylaşım davranışlarının narsisizm ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra özçekim paylaşımında bulunan öğrencilerin, başkalarının yorumlarına önem verdikleri ve olumlu geri bildirim ihtiyacı hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak (2018) tarafından yapılan araştırmada narsisizm ile online benlik sunumu arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiş, sosyal medyanın narsistik kişilik özellikleri gösteren insanların çoğalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.4.3. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum ve Yalnızlık Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Yurtdışında ve Türkiye' de Yapılmış Araştırmalar

Literatür incelendiğinde yalnızlık ile internet kullanımı veya internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırmaya rastlanırken (Turnalar-Kurtaran, 2008; Karakoç & Taydaş, 2013; Ümmet & Ekşi, 2016), sosyal medya tutumu ve yalnızlık arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Sınırlı sayıdaki bu araştırmalara ver verilmiştir.

Sheldon (2012) tarafından Facebook kullanıcıları ile kullanıcı olmayan bireylerin karşılaştırılması amacıyla yapılan araştırmada; Facebook kullanmayan kişilerin, Facebook kullanıcılarına göre daha utangaç ve yalnız oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Skues, Williams ve Wise (2012) tarafından yapılan araştırmaya göre ise de, dışa dönük kişilerin Facebook'ta daha çok vakit geçirdikleri ve yalnız bireylerin bu duygularından kurtulabilmek için Facebook'ta daha çok sayıda arkadaş edindikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Wan (2009), sosyal ağ sitelerini kullanan öğrencilerin bu sitelere olan bağımlılığı ile yalnızlık düzeylerini incelediği araştırmasında yalnızlığın sosyal ağ sitesi bağımlılığına etki eden değişkenlerden biri olduğunu tespit etmiştir.

Mutlu (2014), yaptığı araştırmada Facebook'ta az arkadaşı olan öğrencilerin, arkadaşı çok olan öğrencilere göre yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu, yalnızlık düzeyleri en yüksek çıkan grubun ise Facebook'ta durum güncellemelerine çok nadir beğeni-yorum alan, çok nadir olarak Facebook'ta fotoğraf paylaşımı yapan grup olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada genel olarak kullanıcıların yalnızlık ve özsaygı düzeylerinin Facebook kullanımı ve uygulamaları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Doğan ve Karakuş (2016)'ın yaptıkları çalışmada, romantik ilişkilerdeki yalnızlık ve aile ilişkilerinde yalnızlık ile sosyal ağ kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Mutlu-Bayraktar, Polat-Hopcan ve Hopcan (2013) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin sosyal ağları benimseme düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin sosyal ağları kullanma sıklıklarına göre yalnızlık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Yücel (2009) tarafından yapılan araştırmada evde interneti bulunan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin düşük ve arkadaşlık ilişkilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Shaw ve Gant (2002) da araştırmaları sonucunda, internet kullanımının yalnızlığı önemli düzeyde azalttığını tespit etmişlerdir.

Ryan ve Xenos (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Facebook kullanıcılarının daha dışa dönük oldukları ve daha çok narsistik kişilik özellikleri gösterdikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Facebook kullanmayanların sosyal açıdan kendilerini daha yalnız hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

3. Bölüm

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, lise öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutumları ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği betimsel yöntemli ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Betimsel araştırmalarda araştırma yapılan ortamda herhangi bir değişiklik yapmadan verilen bir durumu aydınlatmak, değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmaktadır (Çepni, 2014). İlişkisel tarama modelinde ise iki ya da daha çok değişken arasındaki değişimin varlığı ve derecesi belirlenir (Karasar, 2005). Bu çalışmada sosyal medyaya yönelik tutum bağımlı değişken olarak ele alınırken, narsisizm, yalnızlık düzeyleri, cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü gibi değişkenler bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Bu değişkenler arasındaki değişimin varlığı ve derecesi ilişkisel tarama modeline uygun olduğu için bu model seçilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2017- 2018 eğitim öğretim yılında İstanbul' un 4 farklı lise türündeki toplam 7 lisede öğrenim gören 617 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemlerinden kolaylıkla bulunabilen örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ulaşılması kolay olan gönüllü bireylerden veri toplamaya dayanan örnekleme yöntemine kolaylıkla bulunabilen örnekleme yöntemi denmektedir (Erkuş, 2013).

Yapılan uygulamalarda 631 kişilik bir veriye ulaşılmış ancak katılımcılar tarafından uygun bir biçimde doldurulmayan ölçekler kapsam dışı bırakılmış olup 617 katılımcıdan elde

edilen veriler kullanılmıştır. Çalışma grubuyla ilgili betimleyici istatistikler Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kız	286	46.4
	Erkek	331	53.6
	Toplam	617	100.0
Okul Türü	Anadolu Lisesi	228	37.0
	Fen Lisesi	55	8.9
	Mesleki ve Teknik A. L.	182	29.5
	Anadolu İmam Hatip L.	152	24.6
	Toplam	617	100.0
Sınıf Düzeyi	9. sınıf	200	32.4
	10. sınıf	137	22.2
	11. sınıf	110	17.8
	12. sınıf	170	27.6
	Toplam	617	100.0

Değişkenler	Gruplar	N	%
	Düşük	20	3.2
Algılanan Aile Gelir Düzeyi	Orta	553	89.6
	Yüksek	44	7.1
	Toplam	617	100.0
	Düşük	28	4.5
Algılanan Akademik Başarı Düzeyi	Orta	458	74.2
	Yüksek	131	21.2
	Toplam	617	100.0
Sosyal Medya Üyeliği	Var	594	96.3
	Yok	23	3.7
	Toplam	617	100.0
	Yok	24	3.9
En Çok Takip Edilen Sosyal Medya Platformu	İnstagram	393	63.7
	Facebook	53	8.6
	Twitter	23	3.7
	Watsapp	31	5.0
	Youtube	67	10.9
	Diğer (Snapchat, Scorp ...)	26	4.2

Değişkenler	Gruplar	N	%
	Toplam	617	100.0
	Çok az	40	6.5
	Az	71	11.5
Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	Orta	263	42.6
	Çok	165	26.7
	Çok Fazla	78	12.6
	Toplam	617	100.0
	Paylaşımında bulunma	359	12.8
	İletişim	445	15.9
Sosyal Medya Kullanım Amaçları	Eğlence	396	14.1
	Takip etme	243	8.7
	Kendini ifade etme	107	3.8
	Sosyalleşme	252	9.0
	Bilgi kaynağı	392	14.0
	Vakit geçirme	448	16.0
	Gerçek dünyadan kaçış	124	4.4
	Diğer	34	1.2
	Toplam	2800	100.0

Tabloda görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubu 286 (%46,4) kız ve 331 (%53,6) erkek olmak üzere toplam 617 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türleri; Anadolu Lisesi (%37), Fen Lisesi (%9), Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (%29) ve Anadolu İmam Hatip Lisesi'dir (%25). Öğrencilerin %32'si dokuzuncu, %22'si onuncu, %18'i on birinci ve %28'i on ikinci sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %3'ü aile gelir durumlarını düşük seviyede algılamakta, %90'ı orta ve %7'si yüksek seviyede algılamaktadır. Öğrencilerin %5'i akademik başarı durumlarını düşük seviyede algılamakta, %74'ü orta ve %21'i yüksek seviyede algılamaktadır. Öğrencilerin %96'sının en az bir sosyal medya sitesine üyeliği bulunurken, %4'ünün herhangi bir sosyal medya sitesine üyeliği bulunmamaktadır. Sosyal medya kullanan %96'luk kesimdeki öğrencilerin en fazla takip ettikleri sosyal medya siteleri sırasıyla; Instagram (%64), Youtube (%11), Facebook (%8), Whatsapp (%5), Twitter (%4) ve 'Diğer' adıyla sınıflandırdığımız Snapchat, Scorp gibi sosyal medya siteleridir (%4). Öğrencilerin %6'sı sosyal medyayı çok az kullandığını belirtirken, %11'i az, %43'ü orta %27'si çok ve %13'ü çok fazla düzeyde kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin sosyal medya kullanma amaçları sırasıyla; vakit geçirme (%16), iletişim (%16), eğlence (%14), bilgi kaynağı (%14), paylaşımda bulunma (%13), sosyalleşme (%9), takip etme (%9), gerçek dünyadan kaçış (%4), kendini ifade etme (%4) ve diğer (%1)'dir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel bilgi formu. Bu form, katılımcıların cinsiyetleri, okul türleri, sınıf düzeyleri, ailelerinin gelir düzeyleri, okul başarıları, en çok takip ettikleri sosyal medya platformu, sosyal medyayı kullanma sıklıkları ve sosyal medya kullanım amaçlarını ölçmek için araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Kişisel Bilgi Formu Ek 1' de gösterilmiştir.

3.3.2. Sosyal medya tutum ölçeği. Bu araştırmada veri toplama amacı ile Otrar ve Argın'ın (2013) geliştirdiği “Sosyal Medya Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek çalışmasının temel amacı öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemektir (Otrar ve Argın, 2013). Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) toplam 23 maddedir. Kesinlikle Katılmıyorum(1), Katılmıyorum(2), Kararsızım(3),Katılıyorum(4), Kesinlikle Katılıyorum(5) olmak üzere 5'li Likert tipindeki ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlarından; “Paylaşım İhtiyacı” 8, “Sosyal Yetkinlik” 6, “Sosyal İzolasyon” 6 ve “Öğretmenlerle İlişki” alt boyutu ise 3 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutları açıklamak gerekirse; paylaşım ihtiyacı, kişinin sosyal medya aracılığıyla yazı, durum, fotoğraf, yorum paylaşımlarında bulunması bunların beğenilmesi, diğerlerini beğenmesi ve iletişim kurması bu sayede memnun olmasıdır. Sosyal yetkinlik, bireyin sosyal medya sayesinde ilişkiler kurması, kişilik kazanması, duygularını ifade edip kendisine yönelik algısında ihtiyaçlarını karşılayarak kendini yeterli görmesidir. Sosyal izolasyon, bireyin sosyal medya nedeniyle kendisini diğerlerinden ayrı, uzak, kopuk görmesi, etkinliklerine ilgi gösterememesi, bir bakıma soyutlanması, izole olması, sosyal bağın hissedilememesi durumudur. Öğretmenlerle ilişki de, öğretmenlerin sosyal medyada bireyi takip etmesi, beğenmesi ile bireyin kendisini değerli hissetmesidir.

Ölçekten en az 23, en fazla 115 puan alınabilir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe, ölçeğe yanıt veren öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumları yükselmektedir. “Sosyal izolasyon” alt boyutundaki maddeler olumsuz ifadelerden oluştuğu için ters kodlanarak öğrencilerin sosyal medya tutum ölçeği toplam puanları hesaplanmıştır. Güvenirlik analizlerinde ölçeğin tümü için Cronbach $\alpha=.85$ olarak hesaplanırken, alt boyutlar için Cronbach Alpha katsayıları .79 ile .81 arasında hesaplanmıştır. Ayrıca maddelerin ayırt edici olduğu belirlenmiş ve faktörler arasındaki korelasyonlar anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test korelasyon katsayısı da pozitif yönde anlamlı olarak tespit edilmiştir ($r=.83$;

$p < .001$). Ulaşılan bu bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .77 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Narsistik kişilik envanteri. Bireylerin narsistik kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Raskin ve Hall'ın 1979 yılında geliştirdiği bir ölçektir. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) III tanı kriterlerini kavramsal çerçeve olarak kabul ederek, narsisizmi yansıttığını düşündükleri 220 ifade belirlemiştir. Seçilen ifadelerle yürütülen çalışmalarda iç tutarlılık analizleri sonucunda 54 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Daha sonra Raskin ve Terry tarafından yapılan madde ve faktör analizleri yapıldıktan sonra bazı maddeler ölçekten çıkarılmış ve 40 soruluk Narsistik Kişilik Evanteri (NKE) geliştirilmiştir. NKE-40, 2000'li yıllara değin yaygın bir biçimde kullanılmaya devam etmiştir. Ames, Rose ve Anderson (2006) NKE ölçeğini 16 soru olarak yeniden geliştirilmiştir. 5 ayrı araştırma ile NKE-16'nın güvenilirlik ve geçerliliği kanıtlanmış, ortalama iç güvenilirliği 0,67 olarak belirlenmiştir (Ames ve diğerleri, 2006). Ames ve diğerleri tarafından geliştirilen ölçek Raskin ve Terry'nin belirlediği 7 faktör içinden "kendini beğenme" dışında 6 faktörden oluşmaktadır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını ülkemizde Atay (2009) yapmıştır. Atay'ın (2009) çalışmasında iki ayrı örneklem üzerinde araştırma yapılmıştır. İlk örnekleme ölçeğin Cronbach Alpha değeri .57 bulunmuştur. İkinci çalışmada, 168 kişiye uygulanmış ve bu örneklem üzerinde NKE güvenilirliği .627 olarak belirlenmiştir.

NKE "üstünlük" 3 madde, "teşhircilik" 3, "sömürücülük" 3, "otorite" 2, "hak iddia etme" 2, ve "kendine yeterlilik" 2 madde olmak üzere toplam 16 madde ve altı boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte en az 0 puan en fazla 16 puan alınabilmektedir. Her bir maddenin a ve b olmak üzere iki şıkkı bulunmaktadır. Her bir maddede a ve b şıklarından sadece birisi işaretlenmektedir. Tercih edilen şık narsistik özellik taşıyorsa 1 puan, taşımiyorsa 0 puan verilmektedir. Yüksek puanlar yüksek narsistik eğilimine işaret ederken düşük puanlar,

narsisizm düzeyinin az geliştiğini göstermektedir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .67 olarak bulunmuştur.

3.3.4. UCLA yalnızlık ölçeği. Russell, Peplau ve Ferguson'ın 1978 yılında bireylerin genel yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirdiği UCLA (University of California Los Angeles) Yalnızlık Ölçeği'nin bütün maddeleri olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeği Russell, Peplau ve Cutrona 1980 yılında yeniden gözden geçirdiğinde ölçek maddelerinin yarısı olumsuz, yarısı olumlu ifadelerden oluşturulmuştur (Demir, 1989).

Ölçek 10'u ters, 10'u düz yönde belirtilmiş 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek dörtlü likert tipindedir. Ölçek, olumsuz anlam içeren maddelere (2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 18) 'hiç yaşamam' 1, 'nadiren yaşarım' 2, 'bazen yaşarım' 3, 'sık sık yaşarım' 4 puan verilmektedir. Olumlu ifadeler içeren maddeler (1, 4, 5, 6, 9, 10, 15, 16, 19, 20) ise bunun tam tersi olarak kodlanmaktadır. Ölçekten en yüksek 80, en düşük 20 puan alınabilmektedir. Ölçek toplam puanı arttıkça, yalnızlık düzeyi artmaktadır (Demir, 1989).

UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin güvenilirlik düzeyi yüksek bulunmuştur. Russell, Peplau ve Ferguson (1978) ölçeğin ilk geliştirmesi sırasında ölçeğin iç tutarlılığını .96, güvenilirliğini $r=.73$ olarak hesaplamışlardır. Russell, Peplau ve Cutrona (1980), ilk geliştirilen ölçekle gözden geçirildikleri ölçek arasındaki ilişkiyi .91 ve iç tutarlılığını .94 olarak belirlemişlerdir (Demir, 1989).

Ölçeğin ülkemizdeki geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını Demir (1989) yapmıştır. Demir 'in (1989) çalışmasında ölçeğin iç tutarlılığına dair 72 kişiye uygulama yapılmış ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test yöntemiyle güvenilirlik katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .84 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Ölçeklerin uygulanması için İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra okul müdürlükleriyle görüşülüp veri toplama araçlarının uygulanacağı ders saatleri planlanmıştır. Planlanan ders saatlerinde araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ve veri toplama araçlarının nasıl cevaplandırılacağı konusunda öğrenciler bilgilendirilmiş ve veri toplama araçlarından oluşan form, gönüllü öğrencilere dağıtılmıştır. Uygulama tek oturumda 40 dakikada gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde eksik ya da özensiz doldurulan formlar belirlenip araştırmadan çıkarılmıştır.

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi “SPSS 22” programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerinin betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır. Alt problemler için verilerin analizi işlemine geçilmeden önce uygun analiz tekniklerinin belirlenmesi için normallik testleri yapılmış ve verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür. Yapılan normallik analizlerine ilişkin veriler bulgular bölümünde verilmiştir. Araştırmanın amacı ve soruları doğrultusunda analizler yapılırken öğrencilerin sosyal medya tutum, narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumuna bakmak için, ilişkisiz örneklemeler için T-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Verilerin analizinde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin birbiriyle olan ilişkisinin anlaşılması için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve son olarak da bağımsız değişkenlere dayalı olarak bağımlı değişkenin tahmin edilmesine yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi teknikleri kullanılmıştır. Yapılan analizlerde hata payı üst sınırı .05 olarak kabul edilmiştir.

4. Bölüm

Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar araştırmanın amacı çerçevesinde sistematik bir biçimde verilmiştir.

4.1. Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Normallik Analizi Sonuçları

Alt problemler için verilerin analizine geçilmeden önce ölçeklerde elde edilen puanların yapılacak analizlerin varsayımlarını karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Bu amaçla normallik analizleri yapılmıştır. Büyüköztürk (2015), normallik analizleri yapılırken grup büyüklüğünün 50'den küçük olması durumunda Shapiro-Wilk testi, 50'den büyük olması durumunda ise Kolmogorov-Smirnov testinin yapılmasını önermektedir. Bu çalışmada çalışma grubunun büyüklüğü 50'nin üstünde olduğu için Kolmogorov-Smirnov testi tercih edilmiştir. Sosyal Medya Tutum Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri ve UCLA Yalnızlık Ölçeğinden elde edilen puanlara ilişkin yapılan normallik analizleri ve betimsel istatistikler Tablo 2 ve 3'te verilmiştir.

Tablo 2

Ölçeklere İlişkin Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov- Smirnov		
	İstatistik	N	P
Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ)	.025	617	.200
Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)	.086	617	.000
UCLA Yalnızlık Ölçeği (UYÖ)	.079	617	.000

Tablo 2 incelendiğinde, Sosyal Medya Tutum Ölçeğinden elde edilen puanlar normal dağılım gösterirken, Narsistik Kişilik Envanteri ve UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen puanların normal dağılım göstermediği görülmektedir ($P < .05$). Ancak araştırmalarda verilerin normalliği sınanırken örneklemin büyük olduğu durumlarda betimsel istatistiklerden ve

çarpıklık- basıklık katsayılarından yararlanılması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2015; Can, 2017). Ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

	Ortalama	Ortanca	Tepedeğer	Çarpıklık	Basıklık
SMTÖ	3.18	3.17	4.61	-.036	-.141
NKE	.37	.37	.94	.370	-.159
UYÖ	1.80	1.75	3.25	.679	.082

Tablo 3 incelendiğinde Sosyal Medya Tutum Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri ve UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen ortalama, tepedeğer ve ortanca değerlerinin birbirine oldukça yakın ve hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerlerinin sıfıra yakın -1 ile +1 değerleri arasında olduğu görülmektedir. Çarpıklık katsayısı -1 ile +1 değer aralığı içinde olması araştırma verilerinde araştırma verilerinde normalliğin ölçütü olarak sayılmaktadır (Morgan, Leech, Gloeckner & Berret, 2004; akt. Can, 2017). Ortalama, tepedeğer ve ortanca değerlerinin birbirine oldukça yakın, -1 ile 1 değer aralığı içinde olması Sosyal Medya Tutum Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri ve UCLA Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen değerlerin normallik varsayımını karşıladığını göstermektedir.

4.2. Sosyal Medya Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Ölçeklerinden Alınan Puanlara İlişkin

Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

Sosyal Medya Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Ölçeklerine katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara göre ölçekten alınan ortalama puanlar, en düşük ve en yüksek puanlar ve standart sapma değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Ölçeklerden Alınan Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar

Ölçek	Kişi	En düşük	En yüksek	Ortalama	S. Sapma
Sosyal medya tutum	617	39.00	106.00	73.36	11.54
Narsisizm düzeyi	617	.00	15.00	5.96	3.02
Yalnızlık düzeyi	617	20.00	65.00	36.14	9.07

Tablo 4’de görüldüğü gibi katılımcıların sosyal medya tutum puan ortalamaları 73’tür. Bu sayı, normalde ölçekten alınabilecek en yüksek (115) ve en düşük (23) sosyal medya tutum düzeyi dikkate alındığında ortalamadan yüksek bir değerdir. Katılımcıların narsisizm düzeyi puan ortalamaları 6’dır. Bu sayı ölçekten alınabilecek en yüksek (16) ve en düşük (0) narsisizm düzeyi temel alındığında ortalamaya yakın bir değerdir. Katılımcıların yalnızlık düzeyi puan ortalamaları ise 36’dır. Bu sayı ölçekten alınabilecek en yüksek (80) ve en düşük (20) narsisizm düzeyi temel alındığında, ortalamadan biraz daha düşük bir değerdir.

4.3. Narsisizm Düzeyinde Cinsiyet, Okul Türü, Sınıf Düzeyi, Aile Gelir Durumu,**Akademik Başarı Durumuna Bağlı Farklılıklar**

Lise öğrencilerinin narsisizm düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5

Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Narsisizm Düzeylerine İlişkin T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	Sd	t	p
Erkek	331	0.38	0.17	615	1.353	0.181
Kız	286	0.36	0.20			

$P > 0.5$

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisizm düzeylerinde, cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan bağımsız örneklem için t testinde, kız öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=.38$) ile erkek öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=.36$) arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [$t(615)= 1.353, p>.05$]. Bu durumda, cinsiyet değişkeninin lise öğrencilerinin narsisizm düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde bir farklılığa sebep olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyansa Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri		ANOVA sonuçları								
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Anadolu	228	.36	.21	G. Arası	.03	3	.01	.327	.806
Okul	Fen	55	.37	.16	G. İçi	22.05	613	.03		
Türü	Meslek	182	.38	.16	Toplam	22.09	616			
	İmam H.	152	.37	.19						
	Toplam	617	.37	.18						

$P > .05$

Farklı dört okul türünden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun narsisizm düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, narsistik kişilik envanterinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; Anadolu lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=.36$), Fen lisesinden

gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.37$), Meslek lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.38$) ve İmam hatip lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.37$) arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. [F (3, 613)=.327, $p>0.05$].

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	F, \bar{X} ve ss değerleri			ANOVA sonuçları					
		N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	9. sınıf	200	.33	.18	G. Arası	.63	3	.21	6.064	.000
Sınıf	10. sınıf	137	.35	.18	G. İçi	21.45	613	.03		
Düzeyi	11. sınıf	110	.41	.18	Toplam	22.09	616			
	12. sınıf	170	.40	.18						
	Toplam	617	.37	.18						

$P<0.05$

Farklı dört sınıf düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun narsisizm düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, narsistik kişilik envanterinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; 9. Sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.33$), 10. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.35$) ve 11. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.41$) ve 12. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=0.40$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [F (3, 613)=6.064, $p<0.05$]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği=.05, $p=0.985>0.05$].

Tablo 8

*Narsisizm Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında**Farklılaştığını belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları*

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
9. sınıf- 11. Sınıf	-.076	.022	.003
9. sınıf- 12. Sınıf	-.068	.019	.003

p<.05

Tablo 8’de görüldüğü gibi, narsisizm puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda, anlamlı farkın, 9. sınıftan gelen öğrenciler ile 11. sınıf ve 12. sınıftan gelen öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. 11. sınıftaki öğrencilerin narsisizm düzeyleri, 12. sınıf öğrencilerinden; 12. sınıf öğrencilerinin narsisizm düzeyleri ise 9. Sınıf öğrencilerinden yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

*Öğrencilerin Aile Gelir Durumlarına Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına**İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları*

F, \bar{X} ve ss değerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Düşük	20	.33	.21	G. Arası	.43	2	.21	6.215	.002
Aile	Orta	553	.36	.18	G. İçi	21.65	614	.03		
Gelir	Yüksek	44	.46	.23	Toplam	22.09	616			
Düzeyi	Toplam	617	.37	.18						

$p < .05$

Farklı üç aile gelir durumundan gelen 617 kişilik öğrenci grubunun narsisizm düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, narsistik kişilik envanterinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; düşük gelir durumundan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=.33$), orta gelir durumundan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=.36$) ve yüksek gelir durumundan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=.46$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [$F(2, 614)=6.215, p < .05$]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği=2.211, $p=0.11 > 0.05$].

Tablo 10

Narsisizm Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Fark	Sh	p
Düşük- Yüksek	-.129	.050	.029
Orta- Yüksek	-.100	.029	.002

$p < .05$

Tablo 10'da görüldüğü gibi, narsisizm puanlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda, anlamlı farkın, düşük gelir durumundan gelen öğrenciler ile orta ve yüksek gelir durumundan gelen öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. Aile gelir düzeyi arttıkça narsisizm puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin algılanan akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Narsisizm Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	F, \bar{X} ve ss değerleri				ANOVA sonuçları				
		N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Düşük	28	.48	.20	G. Arası	.94	2	.47	13.705	.000
Akademik	Orta	458	.35	.18	G. İçi	21.14	614	.03		
Başarı	Yüksek	131	.42	.19	Toplam	22.09	616			
	Toplam	617	.37	.18						

p<.05

Farklı üç akademik başarı düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun narsisizm düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, narsistik kişilik envanterinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; akademik başarı düzeyini düşük algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =.48), orta algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =.35) ve yüksek algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =.42) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [F (2, 614)=13.705, p<.05]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği=.16, p=0.67>0.05].

Tablo 12

Narsisizm Puanlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar	Ort. Fark	Sh	p
Düşük- Orta	.137	.036	.000
Orta- Yüksek	-.073	.018	.000

p<.05

Tablo 12’de görüldüğü gibi, narsisizm puanlarının akademik başarı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda, anlamlı farkın, akademik başarısını düşük algılayan öğrenciler ile orta ve yüksek algılayan öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. Akademik başarısını ‘düşük’ algılayan öğrencilerin, ‘yüksek’ algılayanlara; yüksek algılayanların da ‘orta’ algılayanlara göre narsisizm puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.4. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum Düzeyinde Cinsiyet, Okul Türü, Sınıf Düzeyi, Aile Gelir Durumu ve Akademik Başarı Düzeyine Bağlı Farklılıklar

Lise öğrencilerinin sosyal medya tutum düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13

Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerine İlişkin T-Testi

Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	Sd	t	P
Erkek	331	3.13	.15	615	-2.986	.003
Kız	286	3.25	.47			

p<.05

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medyaya yönelik tutum düzeylerinde, cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan bağımsız örneklem için t testinde, kız öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=3.25$) ile erkek öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=3.13$) arasında anlamlı bir fark çıkmıştır [$t= -2.98$, $p<.05$]. Bu durumda, cinsiyet değişkeninin lise öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutumları üzerinde kız öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde bir farklılığa sebep olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya tutum düzeylerinin okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Okul Türü	Anadolu	228	3.25	.46	G. Arası	1.44	3	.48	1.926	.124
	Fen	55	3.17	.46	G. İçi	153.67	613	.25		
	Meslek	182	3.13	.54	Toplam	155.12	616			
	İmam H.	152	3.17	.49						
	Toplam	617	3.18	.50						

p>.05

Farklı dört okul türünden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun sosyal medya tutum düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, sosyal medya tutum ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; Anadolu lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.25), Fen lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.17), Meslek lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.13) ve İmam hatip lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.17) arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. [F (3, 613)=.124, p>.05].

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya tutum düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		F, \bar{X} ve ss değerleri			ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sınıf Düzeyi	9. sınıf	200	3.22	.54	G. Arası	.578	3	.19	.764	.514
	10. sınıf	137	3.18	.49	G. İçi	154.54	613	.25		
	11. sınıf	110	3.13	.47	Toplam	155.12	616			
	12. sınıf	170	3.18	.46						
	Toplam	617	3.18	.50						

P>.05

Farklı dört sınıf düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun sosyal medya tutum düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, sosyal medya tutum ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; 9. Sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.22), 10. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.18) ve 11. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.13) ve 12. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.18) arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. [F (3, 613)=.764, p>.05].

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya tutum düzeylerinin aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Öğrencilerin Aile Gelir Durumlarına Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Düşük	20	3.30	.59	G. Arası	.445	2	.222	.882	.414
Aile	Orta	553	3.18	.49	G. İçi	154.6	614	.252		
Gelir	Yüksek	44	3.25	.54	Toplam	155.1	616			
Düzeyi	Toplam	617	3.18	.50						

p>.05

Farklı üç aile gelir durumundan gelen 617 kişilik öğrenci grubunun sosyal medya tutum düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, sosyal medya tutum ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; düşük gelir durumundan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3.30$), orta gelir durumundan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3.18$) ve yüksek gelir durumundan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3.25$) arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. [F (2, 614)=.882, p>.05].

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya tutum düzeylerinin algılanan akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Medya Tutum Düzeylerinin

Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri						ANOVA sonuçları				
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Düşük	28	3.26	.53	G.Arası	.26	2	.13	.528	.590
Akademik	Orta	458	3.17	.49	G. İçi	154.85	614	.25		
Başarı	Yüksek	131	3.20	.53	Toplam	155.12	616			
	Toplam	617	3.18	.50						

p>.05

Farklı üç algılanan akademik başarı düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun sosyal medyaya yönelik tutumları arasında fark olup olmadığını sınamak için, sosyal medya tutum ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; başarı durumunu düşük algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.26), orta algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.17) ve yüksek algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =3.20) arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. [F(2, 614)=.528, p>.05].

4.5. Yalnızlık Düzeyinde Cinsiyet, Okul Türü, Sınıf Düzeyi, Aile Gelir Durumu ve

Akademik Başarı Durumuna Bağlı Farklılıklar

Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18

Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Yalnızlık Düzeylerine İlişkin T- Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	Sd	t	p
Erkek	331	1.82	.43	615	.996	.320
Kız	286	1.78	.47			

p>.05

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde, cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan bağımsız örneklem için t testinde, kız öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=1.82$) ile erkek öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=1.78$) arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır [t= .996, p>.05]. Bu durumda, cinsiyet değişkeninin lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde bir farklılığa sebep olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Anadolu	228	1.77	.50	G. Arası	1.80	3	.60	2.957	.032
Okul	Fen	55	1.70	.42	G. İçi	124.86	613	.20		
Türü	Meslek	182	1.82	.40	Toplam	126.67	616			

İmam H.	152	1.88	.43
Toplam	617	1.80	.45

P<.05

Farklı dört okul türünden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun yalnızlık düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, UCLA yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; Anadolu lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.77$), Fen lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.70$), Meslek lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.82$) ve İmam hatip lisesinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.88$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [F (3, 613)=2.957, p<.05]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği=2,312, p=0.075>0,05].

Tablo 20

Yalnızlık Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
Anadolu- İmam H.	-.110	.047	.020
Fen- İmam H.	-.180	.071	.012

p<.05

Tablo 20’de görüldüğü gibi, yalnızlık puanlarının okul türü değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc LSD testi sonucunda, anlamlı farkın, Anadolu lisesinden gelen öğrenciler ile Fen ve İmam Hatip liselerinden gelen öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyi, Anadolu Lisesi öğrencilerinden, Anadolu Lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyi de Fen Lisesi öğrencilerinden yüksek çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sınıf Düzeyi	9. sınıf	200	1.75	.40	G. Arası	2.17	3	.72	3.570	.014
	10. sınıf	137	1.90	.49	G. İçi	124.49	613	.20		
	11. sınıf	110	1.75	.44	Toplam	126.67	616			
	12. sınıf	170	1.81	.45						
	Toplam	617	1.80	.45						

p<.05

Farklı dört sınıf düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun yalnızlık düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, UCLA yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; 9. Sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.75$), 10. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.90$) ve 11. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.75$) ve 12. sınıftan gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.81$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [F (3, 613)=3.570, p<.05]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği= 2,174, p=0.9>0,05].

Tablo 22

Yalnızlık Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
9. sınıf- 10. sınıf	-.150	.049	.014
10. sınıf- 11. sınıf	-.148	.057	.050

p<.05

Tablo 22’de görüldüğü gibi, yalnızlık puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda, anlamlı farkın, 9. sınıftan gelen öğrenciler ile 10. sınıf ve 11. sınıftan gelen öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. 11. sınıftaki öğrencilerin narsisizm düzeyleri, 12. sınıftakilerden; 12. sınıftakilerin narsisizm düzeyleri ise 9. Sınıf öğrencilerinden yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23

Öğrencilerin Aile Gelir Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} vassdeğerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Düşük	20	2.02	.39	G. Arası	1.40	2	.70	3.441	.033
	Orta	553	1.80	.45	G. İçi	125.26	614	.20		

Aile Gelir	Yüksek	44	1.70	.48	Toplam	126.67	616
Düzeyi	Toplam	617	1.80	.45			

p<.05

Üç farklı aile gelir düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun yalnızlık düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, UCLA yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; düşük gelir düzeyinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2.02$), orta gelir düzeyinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.80$) ve yüksek gelir düzeyinden gelen öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=1.70$) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [F (2, 614)=3.441, p<.05]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği= 1.00, p=0.36>0.05].

Tablo 24

Yalnızlık Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
Düşük- Yüksek	-.319	.121	.024

p<.05

Tablo 24'te görüldüğü gibi, yalnızlık puanlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda, anlamlı farkın, düşük gelir düzeyinden gelen öğrenciler ile yüksek gelir düzeyinden gelen öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. Aile gelir düzeyi 'düşük' olan öğrencilerin yalnızlık puanlarının, aile gelir düzeyi 'yüksek' olan öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin algılanan akademik başarı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25

Öğrencilerin Akademik Başarı Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeylerinin Farklılaşmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, \bar{X} ve ss değerleri					ANOVA sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Akademik Başarı	Düşük	28	2.03	.45	G. Arası	2.89	2	1.44	7.175	.001
	Orta	458	1.82	.44	G. İçi	123.77	614	.20		
	Yüksek	131	1.70	.44	Toplam	126.67	616			
	Toplam	617	1.80	.45						

p<.05

Farklı üç akademik başarı düzeyinden gelen 617 kişilik öğrenci grubunun yalnızlık düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, UCLA yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanların ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonucunda; akademik başarı düzeyini düşük algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =2.03), orta algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =1.82) ve yüksek algılayan öğrencilerin ortalaması (\bar{X} =1.70) arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. [F (2, 614)=7.175, p<.05]. Yapılan Levene istatistiği ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. [Levene istatistiği=.36, p=0.69>0.05].

Tablo 26

Yalnızlık Puanlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Tukey HSD Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
Düşük- Orta	-.206	.087	.048
Düşük- Yüksek	-.325	.093	.002
Orta- Yüksek	-.118	.044	.021

p<.05

Tablo 26’da görüldüğü gibi, yalnızlık puanlarının akademik başarı değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan post-hoc Tukey testi sonucunda, anlamlı farkın, akademik başarısını düşük algılayan öğrenciler ile orta ve yüksek algılayan öğrencilerin puanları arasında olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri düştükçe yalnızlık puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.6. Sosyal Medyaya Yönelik Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki

İlişkiye İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya tutum düzeyleri ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi sonuçları tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

Sosyal Medya Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Ölçeklerinden Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyonlar (Pearson Testi)

Sosyal Medya Tutum, Narsisizm ve Yalnızlık Ölçeklerinden Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyonlar (Pearson Testi)

		Sosyal Medya T.	Narsisizm	Yalnızlık
Sosyal Medya Tutum	r	1	.191**	-.181**
	p		.000	.000
Narsisizm	r		1	-.090*
	p			.025
Yalnızlık	r			1
	p			

* p<.05 , ** p<.01

Çalışma grubundaki lise öğrencilerinin sosyal medya tutum düzeyleri ile narsisizm düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı basit doğrusal korelasyon işlemi ile analiz edilmiş ve sosyal medyaya yönelik tutum ile narsisizm arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0.191$, $p<.01$).

Çalışma grubundaki lise öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutum düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı basit doğrusal korelasyon işlemi ile analiz edilmiş ve sosyal medyaya yönelik tutum ile yalnızlık arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=-0.181$, $p<.01$).

Çalışma grubundaki lise öğrencilerinin narsisizm düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı basit doğrusal korelasyon işlemi ile analiz edilmiş ve narsisizm ile yalnızlık arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=-0.090$, $p<.05$).

4.7.Narsisizm ve Yalnızlık Düzeylerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumun

Yordanmasına Yaptıkları Katkılarına İlişkin Bulgular

Tablo 28

Sosyal Medyaya Yönelik Tutumun Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon

Analizi Sonuçları

Sos Medya Tutum	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	3.346	0.093	-	36.109	0.000	-	-
Yalnızlık	-0.183	0.043	-0.165	-4.210	0.000	-0.181	-0.168
Narsisizm	0.467	0.104	0.176	4.497	0.000	0.191	0.179
R= 0.252		R ² = 0.064					
F (2, 614)= 20.845		P= 0.000					

Sosyal medya tutumu üzerinde etkisi olduğu düşünülen, narsisizm ve yalnızlık düzeyi gibi değişkenlerin sosyal medya tutumunu ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda, narsisizm ve yalnızlık düzeyi değişkenleri birlikte, sosyal medya tutumu ile anlamlı bir ilişki (R=0.252, R²= 0.064) sergilemişlerdir (F (2, 614)= 20.845, p<.01). Söz konusu iki değişken, birlikte, sosyal medya tutum düzeyindeki değişimin %6'sını açıklamaktadır.

Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin, sosyal medya tutumu üzerindeki görece sırası, narsisizm (β =0.176) ve yalnızlık (β =-0.165) tir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında, narsisizm (p<.01) ve yalnızlık düzeylerinin (p<.01) sosyal medya tutumu üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi olduğu görülmektedir.

5. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin sosyal medya tutumu ile narsisizm ve yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca sosyal medya tutumu, narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmama durumunu belirlemek de araştırmanın amaçlarındandır.

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, bu bulgulara ilişkin değerlendirmeler ve araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen önerilere alt başlıklar halinde yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

5.1.1. Narsisizm düzeyi ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklara yönelik bulguların değerlendirilmesi.

Araştırmada cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, aile gelir durumu, akademik başarı gibi demografik değişkenlerin narsisizm düzeylerine olan katkıları incelenmiştir.

Cinsiyet değişkeni için yapılan analizlerde kız ve erkek öğrencilerin narsisizm düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Literatür incelendiğinde narsisizmi cinsiyet değişkeni açısından inceleyen araştırmaların çoğunluğunda erkek ve kadınların benzer narsisizm düzeylerine sahip olduğu bulgulanmıştır (Salman-Akhtar & Thomson, 1982; Atay, 2009; Kiraz, 2011; Kocakula, 2012; Orhan, 2014; Koşan, 2015; Altun, 2015). Buna karşın narsist kişilik özelliklerinde, kimi araştırmalarda erkekler lehine (Hamedoğlu, 2009; Yumuşak, 2013; Ersoy, 2013; Grijalva ve diğerleri 2015) kimi araştırmalar da ise kadınların lehine bir artışın olduğu görülmektedir (Gülmez, 2009; Karataş & Taş, 2017).

Okul türü değişkeni için yapılan analizlerde katılımcıların narsisizm düzeyleri arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Altun'un (2015) çalışmasında mezun oldukları lise türlerinin

üniversite öğrencilerinin narsisizm eğilimleri üzerine istatistiksel olarak önemli bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Torun'un (2016) çalışmasında da benzer şekilde, ortaokul öğrencilerinin narsisizm seviyesi okul türlerine göre de anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Fakat Ersoy (2013)'ün çalışmasında Meslek liselilerinin narsisizm düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Sınıf düzeyi değişkeni için yapılan analizlerde katılımcıların narsisizm düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 11. sınıftaki öğrencilerin narsisizm düzeyleri, 12. sınıftakilerden; 12. sınıftakilerin narsisizm düzeyleri ise 9. Sınıf öğrencilerinden yüksek bulunmuştur. 9. Sınıf öğrencilerinin yeni bir okula başlamaları ve uyum süreçlerinden dolayı, kendine güvenlerinin üst sınıf öğrencilerine göre daha az olması beklenebilecek bir sonuçtur. 11. Sınıf öğrencilerinin narsisizm düzeylerinin, 12. Sınıflara göre daha yüksek çıkması ise, 12. Sınıf öğrencilerinin daha çok üniversite sınavına yoğunlaşmaları ve gelecek kaygılarının artması ve bu doğrultuda kendilik değerlerine dair tereddütlerinin de artmasıyla yorumlanabilir.

Aile gelir düzeyi değişkeni açısından yapılan analizlerde katılımcıların narsisizm düzeyleri arasında bir fark olduğu görülmüştür. Aile geliri iyi düzeyde olan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin en yüksek, aile geliri düşük düzeyde olan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin en düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Altun (2015), Ersoy (2013) ve Piff (2014) tarafından yapılan araştırmalarda da aynı doğrultuda sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda, maddi gelir bireylerin kendilerini toplumsal statü olarak diğer bireylerden farklı görmelerine neden olmakta ve bu da narsistik özelliklerinin daha fazla gelişmesinin nedeni olarak görülebilir. Twenge ve Campbell (2010) de, narsisistlerin statü göstergesi olan maddi varlıklara değer verebileceğini öne sürmüşlerdir.

Akademik başarı değişkeni açısından yapılan analizlerde katılımcıların narsisizm düzeyleri arasında bir fark olduğu görülmüştür. Akademik başarısını 'düşük' algılayan

öğrencilerin, 'yüksek' algılayanlara; yüksek algılayanların da 'orta' algılayanlara göre narsisizm puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlar yorumlanırken, öğrencilerin gerçek not ortalamalarına göre değil, kendi başarı durumlarını değerlendirmelerine dayandığı göz önünde bulundurulmalıdır. 'Orta' olarak cevap verenlerin en düşük narsisizm puanına sahip oldukları dikkate alındığında, bu öğrencilerden bazılarının ortalama ve mütevazı şekilde ortalama cevap verdiğini düşündürmüştür. Yine akademik başarısını 'düşük' olarak algılayanların en yüksek narsisizm düzeyine sahip olmaları, başarı algılarının gerçeği yansıtmadığını düşündürmektedir. Farwell ve Wohlwend-Lloyd'un (1998) çalışmasında narsist öğrencilerin notlarını diğer öğrencilere göre daha yüksek gösterdiğini ve gelecek ile ilgili daha abartılı düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Narsistler kendilerini diğer bireylerden daha başarılı olarak algılamaktadırlar ancak gerçek başarı düzeyleri diğer bireylerden çok da farklı değildir. Koşan'ın (2015) çalışmasında da, katılımcıların akademik ortalamalarına göre narsisizm puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Twenge ve Campbell (2010); bazı eğitimcilerin, başarılı olmak için kendine hayranlığın hatta narsisizmin gerekli olduğu konusunda hemfikir olmalarına rağmen bu durumun gerçeği yansıtmadığını öne sürmüşlerdir. Hem çalışmamızın sonucu hem de Twenge ve Campbell'ın (2010) savunduğu görüş doğrultusunda, başarı için narsisizmin gerekli olmadığı düşünülmektedir.

5.1.2. Sosyal medya tutumu ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklara yönelik bulguların değerlendirilmesi.

Cinsiyet değişkeni için yapılan analizlerde kız ve erkek öğrencilerin sosyal medya tutum düzeyleri arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Araştırmaların bir kısmı kız ve erkek öğrencilerin sosyal medya tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığını gösterirken (Atalay, 2014; Argın, 2013; Ökte, 2014; Aksak, 2017; Otrar & Argın, 2014); bir

kısmı da erkeklerin sosyal medya tutumlarının kızlardan daha fazla olduğunu göstermektedir (Alican & Saban, 2013; Ök, 2013). Kaymak (2012) ve Tektaş'ın (2014) ise, çalışmamıza benzer şekilde, araştırmalarında sosyal ağlarda kızların erkeklerden daha yüksek kullanımlarının olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Okul türü değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin sosyal medya tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde sosyal medya tutumunun okul türüne göre değiştiğini gösteren araştırmalara rastlanmıştır. Atalay (2014) ile Otrar ve Arğın'ın (2014) araştırmalarına göre, Meslek lisesi öğrencilerinin Anadolu lisesi öğrencilerine göre sosyal medyaya ilişkin tutumları daha yüksektir. Aksak (2017) ve Arğın (2013)'ın araştırmalarına göre ise, Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya tutum puanlarının daha yüksek olduğunu bulunmuştur. Araştırmamızda sosyal medya tutumunun lise türleri açısından farklılık oluşturmamasının nedeni olarak, özellikle akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla sosyal medyanın geniş kitlelerce yaygın olarak kullanılması gösterilebilir.

Sınıf düzeyi değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin sosyal medya tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum, sosyal medyanın sınıf düzeyi fark etmeksizin gençler tarafından yaygın olarak kullanılmasıyla açıklanabilir. Arğın (2013) ile Otrar ve Arğın'ın (2014) araştırmalarında ise, araştırma bulgumuzdan farklı şekilde, öğrencilerin sınıf düzeylerinin yükselmesiyle ters orantılı olarak sosyal medyaya ilişkin tutumlarının azaldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Aile gelir düzeyi değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin sosyal medya tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde sosyal medya tutum düzeyinin, aile gelir düzeyi açısından farklılık gösterip göstermediğine inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmamızda sosyal medya tutumunun aile gelir düzeyi açısından farklılık oluşturmamasının nedeni olarak, teknolojik araçların yaygınlaşmasıyla

birlikte her sosyo ekonomik düzeyden insanın sosyal medyaya ulaşımının büyük ölçüde kolaylaşması olarak düşünülebilir.

Akademik başarı değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin sosyal medya tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Atalay (2014)'ın araştırması da araştırma sonucumuzu desteklemektedir. Ayrıca Baytemir (2006) araştırmasında öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile interneti kullanımları arasında anlamlı ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu sonuç da araştırmamıza benzerlik göstermektedir. Düşük akademik başarı durumuna sahip öğrencilerinin orta ve yüksek akademik başarı durumuna sahip öğrencilere göre sosyal medyaya yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılan araştırmalara da rastlanmıştır (Koç & Karabatak, 2012; Aifan, 2015; Aksak, 2017).

5.1.3. Yalnızlık düzeyi ile demografik değişkenler arasındaki farklılıklara yönelik bulguların değerlendirilmesi.

Cinsiyet değişkeni için yapılan analizlerde kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğrenci yalnızlığında cinsiyetin etkisini belirlemek amacıyla Saraçoğlu (2000), Atli, Keldal ve Sonar (2015), Çakır ve Oğuz (2017), Aksak'ın (2017) araştırmalarında erkek öğrenciler, Odacı (1994), Kutlu (2003) Akkul ve Ümmet'in (2007) araştırmalarında kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu konuda Buluş (1997), Oktan (2005) Oruç (2013), Karakoç ve Taydaş (2013), Ekinci, Demirel, Harmandar-Demirel ve Işıl'ın (2015) yaptıkları araştırmalarda ise, araştırma sonucumuzu destekleyecek şekilde kız ve erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Bu bulgular, Jones, Carpenter ve Quintana'nında (1985) belirttiği gibi yalnızlığın, öznel yaşantılara bağlı olduğunu akla getirmektedir. Bu durumda bireylerin kişisel yaşantı ve algılarının, yalnızlık düzeylerine cinsiyetten daha fazla etki ettiği şeklinde yorum yapılabilir.

Okul türü değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyi, Anadolu Lisesi öğrencilerinden, Anadolu Lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyi de Fen Lisesi öğrencilerinden yüksek çıkmıştır. Araştırma sonucumuzdan farklı olarak Altundağ (2013) ve Aksak (2017) tarafından yapılan araştırmalarda yalnızlık düzeyinde okul türünün etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerde lise düzeyi, gelişim görevleri açısından değerlendirildiğinde (Havighurst, 1972) akran desteği önemli bir konu olduğundan, İmam Hatip lisesinde okuyan gençlerin aileleri, muhafazakâr tutumları nedeniyle, çocuklarının okul dışında akranlarıyla görüşmelerini kısıtlıyor olabileceğinden bu ihtiyaçlarının karşılanmamış olması, gençlerin kendilerini daha yalnız hissetmelerine neden olmuş olabilir. Fen Lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin daha düşük çıkması ise, araştırmamızın bir diğer bulgusu olan akademik başarı düzeyi arttıkça yalnızlık düzeyinin azaldığı bulgusuyla desteklenebilir.

Sınıf düzeyi değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Farklılıklar incelendiğinde 10. Sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin 9. ve 11. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tan'ın (2000) ve Leondari ve Kiosseglou (2000) tarafından yapılan araştırmalarda 9. Sınıf öğrencilerinin, Buluş (1997)'un yaptığı araştırmada da üniversite 1. sınıf öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf değişkeninin öğrenci yalnızlığı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koyan araştırmalara da rastlanmaktadır (Bıyık, 2004; Oruç, 2013; Atli, Keldal & Sonar, 2015; Certel, S. Yakut, İ. Yakut & Gülsün, 2016). Literatür incelendiğinde araştırma bulgumuzu destekleyen bir sonucu rastlanmamıştır. Genelde 9. Sınıf öğrencilerinin, yeni bir okula başlamaları sebebiyle kendilerini daha yalnız hissetmeleri beklenmektedir. Fakat bazı liselerde her yıl öğrencilerin sınıfları değiştirilebilmektedir. 10. sınıfta yalnızlığın yüksek olması, ergenlerin üniversite hazırlığı ve meslek/ alan seçimi nedeniyle sorumluluk almaları gerektiğinden ailelerin baskısının artması

nedeniyle de bir ie çekilme, vicdan muhasebesi yapma (sınava hazırlanmak ile arkadaşlarla vakit geçirme isteği arasında kalma) durumundan da kaynaklanabilir. 11. sınıfta artık kaynaşma ve birlikteliklerin sayısının artması ve daha güvenli ilişkilerin ortaya çıkması sebebiyle yalnızlığın daha az hissedildiği dūşünülebilir.

Aile gelir düzeyi değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görölmüşür. Ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilere göre daha yalnız oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Saraçoėlu (2000), Köse (2006; 2009), Duyan ve diğerleri (2008), Oruç, (2013) ve Aksak'ın (2017) araştırmaları da araştırma bulgumuzu desteklemektedir. Araştırma sonucumuzun tam tersini ortaya koyan bir araştırma sonucuna rastlanmamakla birlikte aile gelir düzeyi ile yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki olmadığını söyleyen araştırmalar mevcuttur (Buluř, 1996; Tan, 2000; Le Roux & Connors, 2001; Erözkan, 2009). Araştırma sonucumuz değerlendirildiğinde maddi olanakların yüksek olmasının; bireyde kişisel gelişim etkinliklerine katılma, yaşamsal olanaklara kolay erişim, sosyalleşme ve zgven düzeyinin yüksek olması gibi kişiye sağlayacağı katkılardan dolayı yalnızlık duygusunu azaltmış olabileceği dūřünülebilir.

Akademik başarı değişkeni için yapılan analizlerde öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görölmüşür. Öğrencilerin algıladıkları akademik başarı düzeyleri dūřtke yalnızlık oranlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Brennan (1982), Demir (1990), Kutlu (2003), Demirtař (2007), Köse (2009) ve Aksak'ın (2017) yaptıkları araştırma sonuçları da araştırma bulgumuzu desteklemektedir. Bu bilgiler doğrultusunda akademik anlamda istediği doyuma ulaşamayan öğrencinin kendine güven noktasında sıkıntı yaşayabileceği, başarısız olduğunda arkadaşları tarafından yargılanacağını dūřünen öğrencinin kendisini rahat ifade etmekte zorlanması ve bunun sonucunda da öğrencinin kendisini yalnız hissetmesine yol açabileceği dūřünülmektedir. Araştırma sonucumuzun aksi

yönünde araştırma sonucuna rastlanmamakla birlikte akademik başarı düzeyi ile yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki olmadığını söyleyen araştırmalar mevcuttur (Bıyık, 2004; Certel ve diğerleri, 2016).

5.1.4. Sosyal medya tutumu ile narsisizm ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik bulguların değerlendirilmesi

Katılımcıların *sosyal medya tutum*, *narsisizm* ve *yalnızlık* düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda *sosyal medya tutum* düzeyi ile *narsisizm* düzeyi arasında pozitif, *sosyal medya tutum* düzeyi ile *yalnızlık* düzeyi arasında negatif ve *narsisizm* düzeyi ile *yalnızlık* düzeyi arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Yapılan farklı çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçların elde edildiği çalışmalara rastlanmıştır. Ryan ve Xenos (2011)'un çalışmasına göre, narsisizm düzeyi yüksek bireyler, Facebook'ta kendi reklamlarını yapma, fotoğraf paylaşma veya durum mesajlarını güncelleme gibi imkânlara sahip oldukları için, Facebook'u daha fazla kullanmaktadırlar. Mehdizadeh (2010) araştırmasında, Facebook'ta daha sık ve uzun zaman geçirenlerin daha fazla narsisizm davranışları sergilediğini bulgulamıştır. Buffardi ve Campbell (2018) gerçek hayattaki narsist tutum ve davranışlarla, sosyal ağlarda gösterilen tutum ve davranışların paralellik gösterdiği değinmektedir. Ertürk ve Eray (2016)'ın yaptıkları araştırmada; İletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal ağ aktiviteleri ile narsisizm düzeyleri arasında zayıf ancak pozitif yönlü, anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Çakmak (2018) tarafından yapılan araştırmada da narsisizm ile online benlik sunumu arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve sosyal medyanın narsistik kişilik özellikler gösteren insanların çoğalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulardan farklı olarak Bergman ve diğerlerinin (2011) yaptıkları çalışmada ise, sosyal ağ sitelerinde geçirilen zaman, durum güncellemelerinin sıklığı ile narsisizm arasında anlamlı düzeyde bir ilişki belirlenmemiştir.

Sosyal medya tutumu ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalardan; Sheldon (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada araştırma bulgusuna benzer şekilde, Facebook kullanıcısı olmayanların, Facebook kullanıcılarına göre daha yalnız ve utangaç oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca Skues ve diğerlerinin (2012) araştırmalarında, dışa dönük ğrencilerin Facebook'ta daha çok vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yalnızlığın internet kullanımıyla ilişkisi açısından Yücel (2009) tarafından yapılan araştırmada da evlerinden internete ulaşabilen ergenlerin yalnızlık düzeylerinin düşük ve arkadaşlık ilişkilerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Shaw ve Gant (2002) da, araştırmaları sonucunda internet kullanımının yalnızlığı önemli ölçüde azalttığını tespit etmişlerdir.

Diğer yandan sosyal medya kullanımın, yalnızlığı arttırdığını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Doğan & Karakuş, 2016; Mutlu-Bayraktar ve diğerleri, 2013). Turnalar-Kurtaran (2008) ve Esen ve Siyez (2011) tarafından yapılan araştırmalar da benzer şekilde, internet bağımlılığı ve yalnızlık arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

5.1.5. Narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin sosyal medyaya tutumunun yordanmasına yaptıkları katkılara ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Araştırmada son olarak narsisizm ve yalnızlık düzeylerinin, sosyal medya tutum düzeyindeki değişime olan katkıları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, narsisizm ve yalnızlık düzeyleri sosyal medya tutumunun % 6'sını açıklamaktadır.

Sosyal medya tutumu üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi olan narsisizm düzeyi ile yalnızlık düzeyinin sosyal medya tutumunu yordamadaki önem sırasına bakıldığında narsisizm düzeyinin yordayıcılık gücünün daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgumuza benzer şekilde Ryan ve Xenos (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Facebook kullanıcılarının daha dışa dönük oldukları, daha fazla narsistik kişilik özellikleri gösterdikleri ve kendilerini daha az yalnız hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Mutlu (2014), yaptığı araştırmada çok nadir olarak Facebook'ta fotoğraf paylaşımı yapan grubun yalnızlık düzeylerinin en yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Narsistlerin çekici fotoğraflar yükledikleri ve kendilerini sunmak için daha fazla durum güncellemesi paylaştıklarını belirten araştırmayla (Wang ve diğerleri,2012), bu bulgu desteklendiğinde, sosyal medyada daha az fotoğraf paylaşan ve daha yalnız olan kişilerin narsisizm seviyelerinin de daha düşük olacağı tahmin edilebilir.

Araştırma bulgularının genel bir değerlendirmesi yapıldığında literatürle benzer sonuçlar olduğu gibi, literatüre katkı sağlayacak yeni sonuçların da elde edildiği görülmektedir. Özellikle konuyla ilgili Türkiye'de yapılan araştırma sayısı da daha az olduğundan literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak bu konuya ilişkin gelecekte yapılması planlanan araştırmalara yönelik öneriler;

Araştırma İstanbul ilinde yapılmıştır. Yapılacak yeni çalışmalarda farklı şehirlerden ya da bölgelerden örneklem grubunun seçilmesiyle farklı sonuçlar elde edilebilir. Bu sayede sonuçlar karşılaştırılarak literatüre katkı sağlanabilir. Ayrıca yeni yapılacak çalışmalar için örneklem grubu olarak ortaokul, üniversite ya da özel lise öğrencileri seçilebilir.

Çalışmada öz bildirim dayalı ölçekler aracılığıyla veri toplanmıştır. Bu durum, özellikle narsistik dinamiklerin anlaşılmasını zor hale getirmiş olabilir. İlerleyen çalışmalarda narsistik kişilik özellikleri gösteren bireylerin ailelerinden ve akranlarından da bilgi alınması önerilebilir.

Bu araştırma, klinik olarak ruhsal bir bozukluğu olmayan lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Narsist kişilik bozukluğu tanısı almış öğrencilerle üzerinde de araştırma gerçekleştirilip; patoloji özelliği gösteren narsist bireylerle, patoloji özelliği göstermeyen ancak narsist kişilik özelliğine sahip bireylerin sosyal medya tutumları ve yalnızlık düzeyleri arasında bir karşılaştırma yapılabilir.

Bu araştırmada sosyal medya tutumu; narsisizm, yalnızlık ve bazı sosyo-demografik özellikler açısından incelenmiştir. Başka araştırmalarda sosyal medya tutumu bu değişkenlerden farklı olarak özsaygı, çekingenlik, anne baba tutumları gibi değişkenler açısından incelenebilir. Narsisizm ve yalnızlık da kişilik özellikleri ve anne baba tutumları açısından incelenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgularından yola çıkarak ortaöğretim kurumlarında çalışan psikolojik danışmanlarına ve diğer alan çalışanlarına yönelik öneriler;

Ergenlerin sıklıkla kullandıkları sosyal medya platformlarının onların yalnızlıklarını azaltmada etkili olduğu bulgusundan yola çıkılarak, öğrencilerin sosyalleşmesi açısından aşrıya kaçmadıkları müddetçe sosyal medya kullanımlarına izin verilebilir.

Sosyal medyayı ‘çok’ kullandığını belirten öğrenci sayısının fazla olması bulgusundan yola çıkılarak, öğrencilerin sosyal ağ sitelerinin kontrolsüzce kullanmasından kaynaklanabilecek sorunların önlenmesi için bilinçlendirilmelerine yönelik çalışmalar yürütülmesi önerilebilir.

Sosyal medyayı özellikle vakit geçirme ve gerçek dünyadan kaçmaya yönelik kullanan öğrencilerin gerçek hayatta tatmin edemediği isteklerini sosyal medya aracılığıyla kapatmak istemesi gibi bir durum söz konusu ise psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin öğrencinin önündeki engellerin neler olduğuna yönelik görüşmeler yapması, aile ve arkadaş çevresinin incelenmesi gerekebilir.

Öğrencilerin narsisizm düzeyleri ile sosyal medya tutumları arasındaki pozitif ilişki bulgusundan hareketle, öğrencilerin narsistik ihtiyaçlarından dolayı sosyal medyada kendilerini fazlaca teşhir etmelerinin, bazı riskleri de barındırabileceği dikkate alınmalıdır. Bu konuda velilerin ve öğrencilerin uyarılması amaçlı bilgilendirici sosyal medyaya yönelik kongre, sempozyum ya da panellerin yapılması uygun olabilir.

Başarı düzeyi düşük ve maddi durumu yetersiz olan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu bulgusundan yola çıkılarak özellikle ergenlik dönemi gibi bir dönemde bu öğrencilerin olumsuz davranışlara yönelme ihtimallerini engellemek için önleyici çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Aifan, H. (2010). The Effect of Facebook on Saudis' Interpersonal Relationships with the others. University of Kansas.
- Akkul, N., & Ümmet, D. (2007). Teknik eğitim fakültesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 25(25), 1-15.
- Aksak, M. (2017). *Farklı lise türlerine devam eden lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Gaziosmanpaşa ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aksüt, M., Ateş, S., Balaban, S., & Çelikkanat, A. (2012). *İlk ve ortaöğretim öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerine ilişkin tutumları (Facebook örneği)*. 12. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulan bildiri, Uşak Üniversitesi.
- Alanka, Ö., & Cezik, A. (2016). Dijital kibir: Sosyal medyadaki narsistik ritüellere ilişkin bir inceleme. *TRT Akademi*, 1(2), 548-569.
- Alav, O. (2014). Sosyal medya'nın birey ve toplumsal yapıya etkileri. *Elektronik Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-22.
- Alican, C., & Saban, A. (2013). Ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(35), 1-14.
- Altun, R. (2015). *Üniversite öğrencilerindedindarlık ve narsisizm ilişkisi (Sinop örneği)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Altundağ, Y. (2013). *Anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Amichai-Hamburger, Y., & Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers in Human Behavior*, 26, 1289-1295.
- Ames, D. R., Rose, P., & Anderson, P.C. (2006), The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450.
- Andreassen, C., Pallesen, S., & Griffiths, M. (2017). The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Finding from a large national survey. *Addictive Behaviors*, 64, 287-293.
- Argın, F.S. (2013). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. (Çekmeköy örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arble, E. P. (2008). *Evaluating the psychometric properties of the hypersensitive narcissism scale: implications for the distinction of covert and overt narcissism (Master's Thesis and Doctoral Dissertations)*. Chicago: Chicago Uni Press.
- Arık, E. (2013). Yurttaş gazeteciliğinin günümüzdeki görünümü: Twitter gazeteciliği örneği. *Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 36, 273-287.
- Armağan, A. (2013). Gençlerin sanal alanı kullanım tercihleri ve kendilerini sunum taktikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27),79-92.
- Arnett, J. J. (1995). Adolescents' uses of media for self- socialization. *Journal of Youth and Adolescence*, 24, 519-533.
- Atalay, R. (2014). *Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki (Bahçelievler ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atay, S. (2009). Narsistik kişilik envanteri'nin Türkçe'ye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.

- Atli, A., Keldal G., & Sonar O. (2015). Üniversite öğrencilerinin yabancılaşma ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 149-160.
- Bayram, A. T. (2012). *Pazarlama veri tabanının güncel bir unsuru olan sosyal medyanın otel pazarlamasındaki yeri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baytemir, K. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğretmen adaylarının bazı demografik özelliklerine ve algıladıkları sosyal destek düzeylerine internet kullanma amaçlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bergman, S. M., Fearington, M. E., Davenport, S. W., & Bergman, J. Z. (2011). Millennials, narcissism and social networking: What narcissists do on social networking sites and why. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 706-711.
- Bıyık, N. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık duygularının kişisel ve sosyal özellikleri, öfke eğilimleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bilgiç, N. (2000). Arkadaşlık becerisi eğitiminin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgin, N. (1985). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Blakemore, S. J., & Mills, K. L. (2013). "Is Adolescence a Sensitive Period for Sociocultural Processin?", *Annu. Rev. Psychol.* 2014. 65:9.1–9.21. doi: 10.1146/annurev-psych-010213-115202.
- Borders, B. (2009). *A Brief History Of Social Media*. Retrieved from <http://copybrighter.com/history-of-social-media>.

- Bostancı, M. (2010). *Sosyal medyanın gelişimi ve İletişim Fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kayseri Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 11.
- Bozkur, B., & Gündoğdu, M. (2017). Ergenlerde utangaçlık, kendini gizleme ve sosyal medya tutumları ilişkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 147-159.
- Brennan, T. (1982). Loneliness at adolescence. in L. A. Peplau ve D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (p. 269-290). New York: Wiley.
- Brummelman, E., Thomaes, S., Nelemans, S.A., Castro, B.O., Overbeek, G., & Bushman, B.J. (2015). Origins of narcissism in children. *Psychological and Cognitive Sciences*, 112(12), 3659–3662.
- Buffardi, L. E., & Campbell, W. K. (2008). Narcissism and social networking web sites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(10), 1303-1314.
- Buluş M. (1996). *Ergen öğrencilerde denetim odağı-yalnızlık düzeyi ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Buluş, M. (1997). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık. *PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 82-90.
- Buss, A., & Strauss, N. (2009). *The online communities handbook: Building your business and brand on the web*. USA: New Riders Press. Retrieved from <http://www.google.com.tr/books>.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Veri analizi el kitabı (Genişletilmiş yirmi birinci baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Büyüksen, E. (2009). *Türkiye 'de sosyal ağların yeri ve sosyal medyaya bakış*. Türkiye'de İnternet Konferansı'nda sunulan bildiri. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi (Beşinci baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Carpenter, C. J. (2012). Narcissism on Facebook: Self-promotional and anti-social behavior. *Personality and Individual Differences*, 52(4), 482-486.
- Certel, H., Yakut, S., Yakut, İ., & Gülsün, B. (2016). Öğrencilerde yalnızlık problemi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 3068-3084.
- Constantinides, E., & Zinck-Stagno, M. C. (2011). Potential of the social media as instruments of higher education marketing: a segmentation study. *Journal Of Marketing For Higher Education*, 21(1), 7-24.
- Cotton, D. (2013). Rise of WhatsApp could slow Facebook's quest for mobile growth: Little known in the U.S., WhatsApp has largely usurped SMS around the world. *Advertising Age*, 84, 23-28.
- Çakır, Ö., & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 478-429.
- Çakmak, V. (2018). Online benlik sunumu ve narsisizm arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Online Academic Journal of Information Technology*, 9(30), 137-152.
- Çalışır, G. (2015). Kişilerarası iletişimde kullanılan bir araç olarak sosyal medya: Gümüşhane üniversitesi iletişim fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 10(3), 115-144.

- Çap, E. (2017). *Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çemrek, F., Baykuş, H., & Özaydın, Ö. (2014). Sosyal medya kullanım ve davranışlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği. *Alpha numeric Journal*, 2(2), 61-76.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (Geliştirilmiş yedinci baskı)*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Das, B., & Sahoo, J. S. (2011). Social networking sites-A critical analysis of its impact on personal and social life. *International Journal of Business and Social Science* 2(14), 222-228.
- Davenport, S. W., Bergman, S. M., Bergman, J. Z., & Fearington, M. E. (2014). Twitter versus Facebook: Exploring the role of narcissism in the motives and usage of different social media platforms. *Computers in Human Behavior*, 32, 212-220.
- Dede, B. (2004). *İnternet*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: USEM Yayınları,
- Demirtaş, A. S. (2007). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri ile başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Doğan, U., & Karakuş, Y. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının yordayıcısı olarak çok boyutlu yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57-71.
- Duyan, V., Çamur-Duyan, G., Gökçearslan-Çifçi, E., Sevin, Ç., Erbay, E., & İkizoğlu, M. (2008). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 28-41.
- Düvenci, A. (2012). *Ağ neslinin internet kullanımı üzerindeki sosyal medya etkisinin sosyal sapma yaklaşımı ile incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ekinci, N. E., Demirel, M., Harmandar-Demirel, D., & Işıl, U. (2015). Lise öğrencilerinin yalnızlık algılarının rekreasyonel etkinliklere katılımları ve bireysel değişkenlere göre incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 71-78.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "Friends": Social capital and college students use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143-1168.
- Engelberg, E., & Sjoberg, L. (2004). Internet use, social skills and adjustment. *Cyber Psychology & Behavior*, 7, 41-47. doi: 10.1089/109493104322820101
- Erkul, R. E. (2009). Sosyal medya araçlarının (web 2.0) kamu hizmetleri ve uygulamalarında kullanılabilirliği. *Türkiye Bilişim Derneği*, 116, 96-101.
- Erkuş, A. (2013). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci (Dördüncü baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erözkan, A. (2009). Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcıları. *İlköğretim Online*, 8 (3), 809-819.
- Ersoy, S. (2013). Determination of narcissistic tendencies of the students in secondary education institutions. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 533-542.

- Erten, Y. (2004). Narsistik bozukluklar ve cinsellik. Cinsellik ve Cinsel Tedaviler V. Ulusal Kongresi- Cinsellik Eğitim ve Araştırma Derneği Kongresi, İstanbul. The Marmara Hotel.
- Ertürk, Y. D., & Eray, T. E. (2016). Fenomenolojik bir kavram olarak kendilik ve sosyal ağlarda kendilik sunumu ile narsistik eğilimler ilişkisi: İletişim Fakültesi (İ.Ü.İ.F.) öğrencileri üzerine bir ön çalışma. *Intermedia International e-Journal*, 3(1), 12-29.
- Esen, E., & Siyez, M. D. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-138.
- Farwell, L., & Wohlwend-Lloyd, R. (1998). Narcissistic processes: optimistic expectations, favorable self-evaluations, and self-enhancing attributions. *Journal of Personality*, 66(1), 65-83.
- Foster, J. D. (2007). The narcissistic self: Background, an extended agency model, and on going controversies. In C. Sedikides, & S. Spencer (Eds), *Frontiers in social psychology: The self* (pp. 1-43) Philadelphia: Psychology Pres.
- Franklin, T., & van Harmelen, M. (2007). *Web 2.0. for content for learning and teaching in higher education*. JISC Report.
<http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/digitalrepositories/Web2-content-learning-and-teaching.pdf> den alınmıştır.
- Frommer, D. (2010). Here's how to use Instagram. *Business Insider*. Retrieved from <http://www.businessinsider.com/instagram-2010-11?op=1>
- Geçtan (1998). *İnsan olmak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Geçtan, E. (2012). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar* (20. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.

- Genç, Z. (2010). Web 2.0 yeniliklerinin eğitimde kullanımı: Bir Facebook eğitim uygulama örneği. *Akademik Bilişim '10-XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 10-12 Şubat, 237-242.
- Gökçearslan, Ş. (2011). Semantik web (web 3.0) ve eğitim amaçlı kullanımı. *Eğitim Teknolojileri Araştırma Dergisi*, 2, 5-20.
- Grant, N. (2008). *On the usage of social networking software technologies in distance learning education*. Paper presented at the Society for Information Technology and Teacher Education International Conference, Las Vegas, NV.
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R.W., & Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141, 261-310.
- Gündüz, B., & Çelikkaleli, Ö. (2009). Ergen saldırganlığında akademik yetkinlik inancı, akran baskısı ve sürekli kaygının rolü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 20-33.
- Gülmez, N. (2009). *Narsistik liderlik* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıfendioğlu, Ş. (2010). Sosyal paylaşım sitelerinde üye bağlılığı üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 56-71.
- Hamedoğlu, M. A. (2009). *Örgütsel narsisizm düzeyine ilişkin yönetici ve öğretmen algıları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hartog, J. (1980). The anlage and ontogeny of loneliness. in J. Hartog; J. R Audy ve Y. A. Cohen (Eds.), *The anotomy of loneliness* (pp.13-33). New York: International Universities Press.
- Havighurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. New York: David McKay.

- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı-Bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151-175.
- Işıқтаş, S. (2016). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal medya kullanımına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(35), 565-575.
- İşbulan, O. (2011). Opinions of university graduates about social networks according to their personal characteristics. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(2), 184-189.
- Jones, E. (1913). The God complex: The belief that one is God and the resulting character traits'. *Essays In Applied Psycho-analysis*, (Vol 2, pp. 244-265), London: Hogarth Press.
- Jones, W. (1982). *Loneliness and social behavior*. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (pp. 283-52). New York, NY: Wiley-Interscience.
- Jones, W. H., Carpenter, B. N., & Quintana, D. (1985). Personality and interpersonal predictors of loneliness in two cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1503-1511.
- Jones, W. H., Freemon, J.E., & Goswick, R. A. (1981). The persistence of loneliness: Self and other determinants. *Journal of Personality*, 49 (1), 27-48.
- Kağıtcıbaşı, Ç. (1983). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Beta Basım.
- Kanten, P. (2014). Narsistik kişilik özelliğinin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisinde örgüt ikliminin düzenleyici rolü. *Yönetim: İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 76, 1-24.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53, 59-68.

- Karaduman, M., & Kurt, H. (2010). *İletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medyayı kullanım düzeyleri*. XV. Türkiye’de İnternet Konferansında sunulan bildiri. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Karakartal, M. (21 Ağustos, 2013). Sosyal medya perhizi. *Hürriyet Kelebek*.
<http://www.hurriyet.com.tr/sosyal-medya-perhizi-24558636>’ den alınmıştır.
- Karakoç, E., & Taydaş, O. (2013). Bir serbest zaman etkinliği olarak üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ile yalnızlık arasındaki ilişki: Cumhuriyet Üniversitesi örneği. *Selçuk İletişim*, 7(4), 33-45.
- Karal, H., & Kokoç, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 1(3), 251-263.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, S., & Taş, A. (2017). İlk ve ortaokuldaki öğretmenlerin narsistik kişilik eğilimleri ile örgütsel özdeşleşme düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 92-121.
- Kartopu, S. (2013). Narsisizmin dindarlık eğilimleriyle ilişkisi: Gümüşhane Üniversitesi örneği. *International Journal of Social Science*, 6(6), 625-645.
- Kaymak, G. (2012). *Sanal topluluklardaki sosyal ağlarda sosyalleşme ve güven sorunsalı Ereğli örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Keçe, A. C. (2011). *Sevemez kimse beni benim sevdiğim kadar*. Ankara: Pusula Yayınevi.
- Kernberg, O. (1970). *Factors in psychoanalytic treatment of narcissistic personalities*. In Morrison, A.P. (Ed), *Essential Papers on Narcissism* (pp. 213- 245). New York: New York University.

- Kernberg, O. F. (2012). *Sınır durumlar ve patolojik narsisizm* (Çev. M. Atakay). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kılıçcı, Y. (2000). *Okulda ruh sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kılınç, H., & Sevim, S. A. (2005). Loneliness and cognitive distortions among adolescents. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38(2), 69–88.
- Kim, W., Jeong, O. R., & Lee, S. W. (2010). On social web sites. *Information Systems*, 35(2), 215-236.
- Kiraz, C. (2011). *Eğitim Fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile narsistik kişilik özellikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans yezisi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kocakula, Ö. (2012). *Narsistik ve obsesif kompulsif kişilik bozukluklarının kararsüreçlerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Koç, M., & Karabatak M. (2012). Sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkisinin incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1), 155-164.
- Koçak, N. G. (2012). *Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir’de bir uygulama* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kohut, H. (2004). *Kendiliğin çözümlenmesi* (Çev. C. Atbaşoğlu, B. Büyükkal, ve C. İşcan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Koşan, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin Facebook kullanımının narsisizm ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Köksal, A. T. (1997). *İnternet sizden korksun*. İstanbul: Pusula Yayıncılık.

- Köse, E. (2006). *Liseli ergenlerde kişilik ve sosyal desteğin yalnızlığa olan etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Köse, E. (2009). *Yurttan kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kutlu, M. (2003). *Yetiştirme yurdunda ve ailesiyle birlikte kalan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. İnönü Üniversitesi 9-11 Temmuz VII. Ulusal Psikoloji ve Rehberlik Danışma Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı s. 11. (editör. H. Atılgan ve M. Saçkes) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kutup, N. (2010). *İnternet ve sanat, yeni medya ve net.art*. XII. Akademik Bilişim Konferansı sunulan bildiri (s. 9-20). <http://ab.org.tr/ab10/kitap/AB10-guncel.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kwak, H., Lee, C., Park, H., & Moon, S. (2010). *What is Twitter, a social network or a news media?* North Carolina, USA.
- Larson, R., & Richards, M. H. (1991). Daily companionship in late childhood and early adolescence: Changing developmental contexts. *Child Development*, 62, 284-300. doi:10.2307/1131003
- Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2011). *Yönetim bilişim sistemleri dijital işletmeyi yönetme* (12. Basım, Çev. U. Yozgat). Nobel Yayınları.
- Lee, J. A., & Sung, Y. (2016). Hide-and-seek: Narcissism and "Selfie"- Related behavior. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 19(5), 347-352. doi: 10.1089/cyber.2015.0486

- Leondari, A., & Kiosseoglou, G. (2000). The relationship of parental attachment and psychological separation to the psychological functioning of young adults. *Journal of Social Psychology, 140*, 451-466.
- Le Roux, A., & Connors, J. (2001). A cross-cultural study into loneliness amongst university students. *South African Journal of Psychology, 31*, 46-57.
- Lopes, I. L. (2017). *Brezilya'da kozmetik endüstrisi sosyal medyada müşteri sadakati oluşturan faktörler: Instagram'a dayalı bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Maslow, H. A. (1970). *Motivation and personality*. New York, NY: Harper & Row.
- Masterson, J. F. (2006). *Narsisistik ve borderline kişilik bozuklukları* (Çev. B. Açıl,) İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Mayfield, A. (2008). *What is social media*. An e-book by Antony Mayfield. Retrieved from http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf.
- Mearns, R., & Graham, P. (2008). Recognition and the duality of self. *International Journal of Psychoanalytic Self Psychology, 3*, 432-446.
- Mehdizadeh, S. (2010). Self-presentation 2.0: Narcissism and self-esteem on Facebook. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 13(4)*, 357-364. doi: <http://dx.doi.org/10.1089/cyber.2009.0257>.
- McWhiter, B. (1990). Loneliness: A review of current literature with implications for counseling and research. *Journal Of Counseling And Development, 68*, 417-422.
- Miller, J. D., Price, J., Gentile, B., Lynam, D. R., & Campbell, W. K. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism from the perspective of the inter personal circumplex. *Personality and Individual Differences, 53*, 507-512.
- Mijuskovic, B. (1987). *Loneliness*. San Diago, Libra Publishers.

- Meronen, P. (1999). The return of narcissism Heinz Kohut in the context of the history of ideas. *International Forum of Psychoanalysis*, 8(3-4), 211-220.
- Morgan, C. T. (1998). *Psikolojiye giriş* [Introduction to psychology] (Çev. S. Karakaş). Ankara, Turkey: Hacettepe University Department of Psychology Publishing.
- Mucan, B., & Özgüven, N. (2013). The relationship between personality traits and social media use. *Social Behavior And Personality*, 41(3), 517-528.
- Mutlu, Ş. (2014). *Lise öğrencilerinin Facebook kullanımı-uygulamalarının özsaygı ve yalnızlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Mutlu-Bayraktar, D., Polat-Hopcan, E., & Hopcan, S. (2013). Adoption of social Networks and loneliness situations of candidate teachers. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(20), 35-45.
- Myers, D. G. (1990). *Social psychology*. (3rd ed.) London: McGraw-Hill.
- Nevils, B., & Massie, R. (2014). *The relationship between social network usage and narcissism*. Hanover College PSY 344: Social Psychology Winter 2014 (pp.3-6). Retrieved from <http://vault.hanover.edu/~altermattw/courses/344/papers/2014/MassieNevils.pdf>
- Nielsen (2012). *The state of the media: The social media report*. Retrieved from <http://www.nielsen.com/content/dam/corporate/us/en/reports-downloads/2012-Reports/The-Social-Media-Report-2012.pdf>
- Odacı, H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

- Oğuz, T. (2016). Çağdaş narkisios'lar: Facebook kullanım alışkanlıkları ve narsisizm. *Selçuk İletişim*, 51-68.
- Oğuzhan, Ö. (2013). Kendi yansımasında kendini izlemek: Narsisizmin mecrası olarak Facebook. Bilgili, C. ve Şener, G. (Ed.). *Sosyal Medya ve Ağ Toplumu-2, Kültür, Kimlik, Siyaset* içinde (ss. 67- 91). İstanbul: Beslenme Saati Kitapları.
- Oktan, V. (2005). Yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergenlerdeki öfkenin gelişimine etkisi. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 183-192.
- Orhan, G.(2014). *Narsisizm etiyojisi ve dindarlıkla ilişkisi* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Orr, E. S., Sisic, M., Ross, C., Simmering, M. G., Arseneault, J. M., & Orr, R. R. (2009). The influence of shyness on the use of Facebook in an undergraduate sample. *CyberPsychology & Behavior*, 12(3), 337-340.
- Oruç, T. (2013). *Üniversite öğrencilerinde psikososyal değişkenlere göre yalnızlık ile otomatik düşünceler ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ostrov, E., & Offer, D. (1980). Loneliness and the adolescent. In J.Hartog, J. R Audy ve Y. A.. Cohen (Eds.), *The anotomy of loneliness* (pp.170-185). New York: International Universities Press.
- Otrar, M., & Arın, F. (2013). *Öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*. Erzurum: 7. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu.
- Otrar, M., & Arın, F. (2014). Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının çok boyutlu incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 5(10), 3-22.

- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ökte, A. (2014). *Öğrencilerin zorbalık eğilimleri ile sosyal medyaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sancaktepe örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdiñ, T. (2014). *Okul öncesi eğitimde aile katılımında sosyal medya kullanımı: Bir durum çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özel, İ. (2014). Dindarlarda narsizm: yüksek din eğitimi alan öğrenciler üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 310-327.
- Özen, Y. (2011). Kendilik psikolojisine bir yapıbozumsal girişim. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 201-216.
- Pelling, E. L., & White, K. M. (2009). The theory of planned behavior applied to young people's use of social networking web sites. *CyberPsychology & Behavior*, 12(6), 755-759.
- Piff, P. K. (2014). Wealth and the inflated self class, entitlement, and narcissism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40(1), 34-43.
- Rataj, D. M. (2003). *Changes in pathological narcissism from middle to order adulthood*. (Doctoral Thesis). Northwestern University Clinical Psychology, Illinois.
- Riyanto, A. (2013). English language learning using 'WhatsApp' application. Retrieved from <http://akhmadriyantoblog.wordpress.com/2013/07/21/english-language-learning-using-whatsapp-application>

- Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the big five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1658-1664.
- Salman-Akhtar, M. D., & Thomson, J. A. (1982). Overview: Narcissistic personality disorder. *Am J Psychiatry*, 139(1).
- Sertbaş, G., Çuhadar, D., & Demirli, F. (2004). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinde aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu Dergisi*, 42-8.
- Sheldon, P. (2012). Profiling the non-users: Examination of life-position indicators, sensation seeking, shyness, and loneliness among users and non-users of social network sites. *Computers in Human Behavior*, 28, 1960-1965. doi:10.1016/j.chb.2012.05.016
- Sönmez, B. (2013). *Sosyal medya ve ortaöğretim öğretmenlerinin Facebook kullanım alışkanlıkları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Skues, L. J., Williams, B., & Wise, L. (2012). The effects of personality traits, self-esteem, loneliness, and narcissism on Facebook use among university students. *Computers in Human Behavior*, 28(2012), 2414-2419. doi: 10.1016/j.chb.2012.07.012
- Parman, T. (1996). Narsisistik süreç olarak ergenlik: bir giriş yazısı. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, 1(3), 431-436.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1982). Perspective on loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp.1-8). New York: Wiley Interscience.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1998). Loneliness, H Friedman (eds) *Encyclopedia of Mental Health* (Vol. 2, pp. 571-581), San Diego, CA: Academic Press.

- Perlman, D., & Peplau, L. A. (1984). Loneliness research: A survey of empirical findings. L. A. Peplau and S. Goldston (eds), Preventing the Harmful Consequences of Severe and Loneliness (pp. 13-46). U.S: Government Printing Office.
- Pincus, A. L., & Cain, N. M. (2014). Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability in psychotherapy. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 5(4), 439-443.
- Redhouse (2006). *İngilizce-Türkçe/ Türkçe-İngilizce sözlük*. Haz.: Avery, R, Bezmez, S., Edmonds, A. G. & Yaylalı, M. Sev Yayıncılık.
- Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA loneliness scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472-480.
- Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42, 290-294.
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33(3), 379-391.
- Rozenblatt, S. (2002). *In defence of self: The relationship of self-esteem and narcissism to aggressive behavior* (Doctoral Thesis). Long Island University, Psychology, USA.
- Saraçoğlu, Y. (2000). *Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Shaw, L. H., & Gant, L. M. (2002). Indefense of the internet: The relationship between internet communication and depression, loneliness self esteem and perceived social support. *Cyber Psychology and Behavior*, 5(2), 157-171.

- Sloan, W. W., & Solano, C. H. (1984). The conversational styles of lonely males with strangers and roommates. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 10, 293–301.
doi:10.1177/0146167284102016
- Smith, E. E., Nolen-Hoeksema, S., Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., Bem, D. J., & Maren, S. (2003). Atkinson ve Hilgard Psikolojiye Giriş, (Çev. Öznur Öncül, Deniz Ferhatoğlu, 14. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Spitzberg, B. H., & Canary, D. J. (1985). Loneliness and relationally competent communication. *Journal of Social & Personal Relationships*, 2, 387–402.
doi:10.1177/0265407585024001
- Tamer, N. (2014). *Ergenlerin teknolojik zorbalık algıları ve buna yönelik teknolojik zorbalık farkındalığı eğitimi: Pilot uygulama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, D. (2000). *Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile denetim odaklarının aile destek düzeyleri ve özlük nitelikleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tazghini, S., & Siedlecki, K. L. (2013). A mixed method approach to examining Facebook use and its relationship to self-esteem. *Computers in Human Behavior* 29, 827–832.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağları kullanımlarına yönelik bir araştırma, *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 851-870.
- Temel, D. (2008). *The role of perceived social problem solving, narcissism, self esteem and gender in predicting aggressive behaviors of High School students* (Master Thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve modernite* (Çev. Serdar Öztürk). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Torun, Z. B. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde saldırganlık ve narsisizm düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turnalar-Kurtaran, G. (2008). *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. (Tez no: 227399).
- Türk Dil Kurumu (2009). *Türkçe Sözlük*. Ankara. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2010). *Asrın vebası: Narsisizm illeti*. (Çev. Özlem Korkmaz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Twenge, J. M. (2013). *'Ben' nesli* (4. Baskı). (Çev. E. Öztürk) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Tsai F. F., & Reis H. T. (2009). Perceptions by and of lonely people in social networks. *Personal Relationships*, 16, 221–238.
- TDK-*Türkçe Sözlük* (10. Baskı). (2009). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Uygun, S. (2004). Üniversite gençliğinin yabancılaşması. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(57).
- Ümmet, D., & Ekşi, F. (2016). Türkiye'deki genç yetişkinlerde internet bağımlılığı: Yalnızlık ve sanal ortam yalnızlık bağlamında bir inceleme. *Turkish Journal on Addictions*, 3(1), 29-53.
- Yeniçeri-Alemdar, M., İşbilen, D., Demirel, K., & Günal-Telli, N. (2017). Özçekim davranışı narsisizm göstergesi olabilir mi? Özçekim ve narsisizm arasındaki ilişkiyi tanımlamaya yönelik bir nitel araştırma. *Global Media Journal TR Edition*, 71-97.
- Young, J. E. (1982). Loneliness, depression and cognitive therapy: Theory and application. içinde L. A. Peplau ve D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (s.379-406). New York: Wiley.

- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Yücel, N. (2009). *Ergenlerin akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinde evde internet kullanımının etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yüksekbilgili, Z. (2013). Türk tipi Y kuşağı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 342-353.
- Wan, C. (2009). *Gratifications & loneliness as predictors of campus-sns web sites addiction & usage pattern among Chinese college students* (Master Thesis). Chinese University of Hong Kong, China. Retrieved from http://pg.com.cuhk.edu.hk/pgp_nm/projects/2009/Wan%20Sisi%20Candy.pdf web
- Wang, J. L., Jackson, L. A., Zhang, D. J., & Su, Z. Q. (2012). The relationships among the big five personality factors, self-esteem, narcissism, and sensation-seeking to Chinese University students' uses of social networking sites. *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2313-2319.
- We are social & Hootsuite (2018). 'Digital in 2018'. Retrieved from <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>
- Webster's Third New International Dictionary (1993). (Ed. Philip Babcock GOVE), Germany: Könenmann, Parzeller-Fulda Printing.
- Weiss, R.S. (1973). *Loneliness: The experience of emotion and social isolation*. Cambridge: MIT Press.
- Williams, E.G. (1983). Adolescent loneliness. *Adolescence*, 18, 51-66.

Ekler

Ek 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler, sizden bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunmanız için ekteki kişisel bilgi formunu ve anketleri doldurmanız istenmektedir. Lütfen dikkatlice okuyunuz ve özen gösteriniz. Verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacak ve elde edilen sonuçlar sadece akademik çalışma amacı ile kullanılacaktır. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Soruları içtenlikle yanıtlamanız ve hiçbir maddeyi boş bırakmamanız araştırmanın sonuçları açısından önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Cemile YABANCI

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

- 1) Cinsiyetiniz: Erkek () Kız ()
- 2) Öğrenim gördüğünüz okul türü:

Anadolu Lisesi ()	Fen Lisesi ()
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ()	Anadolu İmam Hatip Lisesi ()
- 3) Sınıf düzeyiniz: 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf ()
- 4) Ailenizin gelir durumunu nasıl algılıyorsunuz? Düşük () Orta () Yüksek ()
- 5) Başarı durumunuzu nasıl algılıyorsunuz? Düşük () Orta () Yüksek ()
- 6) Herhangi bir sosyal medya sitesine üyeliğiniz var mı? Evet () Hayır ()
- 7) En çok takip ettiğiniz sosyal medya platformu:
- 8) Sosyal medya sitelerini kullanım sıklığınız nedir?

Çok az ()	Az ()	Orta ()	Çok ()	Çok fazla ()
------------	--------	----------	---------	---------------

9) Sosyal medyayı kullanma amacınız nedir? *Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

- Paylaşımında bulunma [Fotoğraf, yazı, yer bildirim, müzik, video vb.]
- İletişim [Sohbet]
- Eğlence [Oyun oynama, müzik dinleme vb.]
- Başkalarını takip etme ve başkaları tarafından takip edilme
- Kendimi ifade etme
- Sosyalleşme [Gruplara katılma vb.]
- Bilgi kaynağı [Haber okuma, ödev yapma vb.]
- Vakit geçirme
- Gerçek dünyadan kaçış
- Diğer (*Lütfen belirtiniz:*.....)

Ek 2

SOSYAL MEDYA TUTUM ÖLÇEĞİ (SMTÖ)

	Aşağıdaki ifadelerin her birini dikkatlice okuduktan sonra, ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içini (X) şeklinde işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımla beni fark etmesini isterim.					
2	Sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum.					
3	Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.					
4	Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor.					
5	Sosyal medya sitelerindeki içerikler hakkında yorum yapmak hoşuma gidiyor.					
6	Sosyal medya sitelerinde yazı, video, müzik vb. paylaşımlarda bulunmaktan hoşlanıyorum.					
7	Sosyal medya sitelerinin beni ailemden kopardığını düşünüyorum.					
8	Sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum.					
9	Sosyal medya sitelerinde öğretmenlerimi takip etmeyi seviyorum.					
10	Öğretmenlerimin yazdıklarını takip etmesi hoşuma gidiyor.					
11	Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.					
12	Paylaşımlarımla arkadaşlarımla tarafından beğenilmesinden hoşlanıyorum.					

13	Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğum kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.					
14	Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.					
15	Sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten mutlu oluyorum.					
16	Özel ilgi duyduğum arkadaşşıma sosyal medya siteleri aracılığıyla duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum.					
17	Sosyal medya siteleri sayesinde düzenlenen etkinliklerden haberim olması hoşuma gidiyor.					
18	Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşşımanın olacağını düşünürüm.					
19	Öğretmenlerimin sosyal medya sitelerinde beni takip etmesi kendimi değerli hissetmemi sağlıyor.					
20	Sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacımın karşılandığını düşünüyorum.					
21	Arkadaşlarımla paylaşım larım hakkında yorum yapmaları beni mutlu ediyor.					
22	Sosyal medya siteleri yüzünden derslerime yeterli özeni gösteremiyorum.					
23	Sosyal medya siteleri yüzünden arkadaşşılarıma yeterince vakit ayıramıyorum.					

Ek 3

NARSİSTİK KİŞİLİK ENVANTERİ (NKE)

Yönerge: Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olan ifadeyi (X) şeklinde işaretleyiniz. Her bir tutum çifti için **yalnızca bir yanıtı** işaretleyiniz ve lütfen hiçbir maddeyi atlamayınız.

Madde	Tercih	İfadeler
1	A ()	İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım
	B ()	İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2	A ()	Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
	B ()	İlgi merkezi olmayı severim.
3	A ()	Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
	B ()	Özel biri olduğumu düşünüyorum.
4	A ()	İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
	B ()	Emirlere uymaktan rahatsız olmam.
5	A ()	İnsanları kolayca manipüle ederim. (Manipüle etmek: Yönetmek, yönlendirmek)
	B ()	İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
6	A ()	Hak ettiğim saygının gösterilmesinde ısrar ederim.
	B ()	Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
7	A ()	Gösteriştten kaçınırım.
	B ()	Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.
8	A ()	Her zaman ne yaptığımı bilirim.
	B ()	Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.
9	A ()	Bazen iyi hikâye anlatırım.
	B ()	Herkes hikâyelerimi dinlemekten hoşlanır.
10	A ()	İnsanlardan çok şey beklerim.
	B ()	Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
11	A ()	İlgi odağı olmayı gerçekten severim.
	B ()	İlgi odağı olmaktan rahatsızlık duyarım.
12	A ()	Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
	B ()	İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
13	A ()	Önemli bir insan olacağım.
	B ()	Başarılı olmayı umuyorum.

14	A ()	İnsanlar anlattıklarına bazen inanırlar.
	B ()	Herhangi bir kişiyi inanmasını istediğim herhangi bir şeye inandırabilirim.
15	A ()	Kendi kendime yeterim.
	B ()	Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.
16	A ()	Herkes gibi biriyim.
	B ()	Sıra dışı biriyim

Ek 4

UCLA YALNIZLIK ÖLÇEĞİ (UYÖ)

		Ben bu durumu hiç yaşamam	Ben bu durumu nadiren yaşarım	Ben bu durumu bazen yaşarım	Ben bu durumu sık sık yaşarım
1.	Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.				
2.	Arkadaşım yok.				
3.	Başvurabileceğim hiç kimse yok.				
4.	Kendimi tek başıyım gibi hissetmiyorum.				
5.	Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.				
6.	Çevremdeki insanlarla bir ortak yönüm var.				
7.	Artık hiç kimseyle samimi değilim.				
8.	İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.				
9.	Dışa dönük bir insanım.				
10.	Kendime yakın hissettiğim insanlar var.				
11.	Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum.				
12.	Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.				
13.	Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.				
14.	Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.				
15.	İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.				
16.	Beni gerçekten anlayan insanlar var.				
17.	Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.				

18.	Çevremde insanlar var ama benimle değiller.				
19.	Konuşabileceğim insanlar var.				
20.	Derdimi anlatabileceğim insanlar var.				

Ek 5: Anket Uygulama İzni

**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 59090411-20-E.9042861 15/06/2017
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) 06.06.2017 tarihli dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 14.06.2017 tarihli tutanağı.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Cemile YABANCI'nın "Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tezi kapsamında, ekli listede adı geçen ilimiz okullarında öğrenim gören öğrencilere; kişisel bilgi formu, sosyal medya tutum ölçeği, narsistik kişilik envanteri ve uzla yalnızlık ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
15/06/2017

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı ve Okul Listesi

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ee68-8500-3d6a-b90b-58eb kodu ile teyit edilebilir.

Öz Geçmiş

Ad- Soyad Cemile YABANCI
İş Adresi Çamçeşme Mah. Aydınli Yolu Cad. Cami Sok. No.30
 Pendik/İstanbul
e-mail c_yabanci@hotmail.com
Doğum Yeri ve Tarihi Turgutlu-1990

EĞİTİM

	Başlama	Bitirme	Kurum Adı
	Yılı	Yılı	
İlköğretim	1996	2004	Gazi İlköğretim Okulu, Turgutlu/ Manisa
Ortaöğretim	2004	2008	Ahmet Avcı Anadolu Öğretmen Lisesi, Eşme/ Uşak
Lisans	2008	2012	Dokuz Eylül Üniversitesi/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, İzmir
Yüksek Lisans	2015	-	Uludağ Üniversitesi/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Bursa

Yabancı Dil İngilizce-Orta

İş DENEYİMİ

Başlama	Ayrılma	Kurum Adı
Yılı	Yılı	
2012	2016	İsabey Yüksek Bodur Ortaokulu

Gürsu/ Bursa

2016 - Alparslan Anadolu Lisesi

Pendik/ İstanbul

Yayımlanan Çalışmalar

Yabancı, C., Akça, F., & Ulutaş, E. (2018). Çevrimiçi mahremiyet kaygısı ile duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 54,191-218. doi:

10.26650/CONNECTIST406310

Akca, F., Ulutas E., & Yabancı, C. (2018). Investigation of Teachers' Self-Efficacy Beliefs, Locus of Control and Intercultural Sensitivities from the Perspective of Individual Differences. *Journal of Educationand Learning*, 7(3) 219-232.doi: 10.5539/jel.v7n3p219

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Cemile YABANCI
Tez Adı	Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. Figen AKÇA
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni	☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama İzni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasının ertelenmesini istiyorum 1 Yıl ☐ 2 Yıl ☒ 3 Yıl ☐ ☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin vermiyorum

Hazırlamış olduğum tezimin yukarıda belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikrî mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim

Tarih: 01/02/2019

İmza:

RİT-FR-KDD-12/00